

# אות היא לעולם

דיני הכנה משבת לחול

קובץ תורני

נר ישראל יעקב

לע"נ ר' ישראל יעקב הופמן ז"ל

**כתיבה ועריכה:**  
**גיורא ברנר**  
**ראש בית המדרש גבעת אסף**  
**שבט תשע"ג**

**תגובות הערות והארות יתקבלו בשמחה לפי הכתובת:**  
**בית מדרש גבעת אסף**  
**ת.ד. 311 בית א-ל מיקוד 90631**

**עיצוב:** רחלי  עיצובים • 052-8756409

לזיכרון עולם בהיכל ה'  
לע"נ

הרב **אברהם פימונטל ורעייתו**  
ז"ל

אשר מסרו את חייהם לקירוב ישראל  
לאביהם שבשמים  
ולהנחלת תורה ועבודה  
במשפחתם ובסביבתם  
ת.נ.צ.ב.ה

לזיכרון עולם בהיכל ה'  
לע"נ

**רבקה ויינברגר**  
ז"ל

נלב"ע ו' תמוז תשע"א

הוקדש ע"י בנה

# תוכן עניינים

5	..... תוכן עניינים
6	..... תוכן עניינים מורחב
7	..... פתח דבר
9	..... מצבת זכרון
11	..... פרק א - יסודות והגדרות איסור הכנה משבת לחול
27	..... פרק ב - פרטי הלכות הכנה משבת לחול

## תוכן עניינים מורחב

### פרק א | יסודות והגדרות איסור הכנה משבת לחול . . . . . 9

א. איסור הכנה משבת לחול | ב. הכנה לשבת וימי החול יחד | ג. הכנה משבת אחת לשבת אחרת | ד. הכנה משבת לצורך זמן בין השמשות או לצורך זמן תוספת שבת | ה. הכנה ע"י דיבור והכנה ע"י מחשבה | ו. לעשות מעשה קל לצורך חול כשהדבר ראוי לשימוש בשבת | ז. עשיית דבר שאם לא יעשהו בשבת לא יוכל לעשותו ביום חול | ח. הכנה בשבת לחול, כשמניעת פעולת ההכנה תמנע מהאדם גם לבצע את הנצרך לו לשבת | ט. עשיית מעשים שרגילים לעשותם ללא מחשבה י. עשיית פעולות בשבת לצורך מוצ"ש, כשתועלת הפעולה למוצ"ש היא רק תועלת עקיפה | יא. הכנה לצורך מצווה כשע"י מעשהו עדיין לא הגיע לתכלית בה הוא רוצה יב. הכין במזיד אם נאסר כמעשה שבת.

### פרק ב | פרטי הלכות הכנה משבת לחול . . . . . 25

א. הצעת המיטה משבת לחול | ב. פריסת מפה על שולחן לצורך חול | ג. הדחת כלים מלוכלכים משבת לחול | ד. הדחת כלים מלוכלכים לצורך שבת כשיש לו כלים אחרים נקיים לאותו צורך | ה. הנחת כלים מלוכלכים במדיח כלים | ו. שריית כלים מלוכלכים במים | ז. הדחת כלים לצורך סידור הבית | ח. הנחת בגדים מלוכלכים במכונת כביסה בשבת | ט. ניקוי השולחנות בבהכנ"ס או בבית אחר סעודה שלישית קודם תפילת ערבית | י. טלטול חפצים בשבת לצורך מוצ"ש יא. הבאת צרכי הברכה בשבת | יב. טלטול שעון או משקפיים כשלא יצטרך להם עוד בשבת | יג. לקיחת מפתח בשבת כשעתיד לחזור לביתו רק במוצ"ש יד. החזרת טלית לביתו אחר התפילה | טו. החזרת ארבעת המינים למים אחרי שנטלם | טז. החזרת מאכלים למקרר או למקפיא כשלא יצטרך להם עוד בשבת יז. החזרת מאכל לפלטה לצורך מוצ"ש | יח. הוצאת מאכל קפוא בשבת בשביל שיפשיר ויוכל לאוכלו במוצאי שבת | יט. אמירת 'ותן טל ומטר לברכה' צ' פעמים בשבת לצורך מוצ"ש | כ. תלית שלט 'ותן ברכה' בשבת או יו"ט לצורך מוצאי שבת או יו"ט כא. הכנת קריאת מגילת אסתר בשבת לצורך פורים | כב. טבילה בשבת לצורך יו"ט כג. כיון שעון שבת לצורך חול | כד. סימון טעות בספר ע"מ לתקנו למחר, סימון המקום בספר בו עמד מקריאתו ע"מ שידע מהיכן להמשיך מחר | כה. החלפת בגדים משבת לחול | כו. לישון בשבת ע"מ שיהיה עירני במוצ"ש | כז. סידור הסידורים בשבת לצורך ערבית של מוצ"ש | כח. טלטול חפצים שאינו צריך להם לשבת אך מטלטלם לצורך סידור הבית | כט. טלטול חפצים בשבת לצורך שמירתם ע"מ שיוכל להשתמש בהם בחול | ל. לימוד בשבת לצורך בחינה בימות החול | לא. הכנת שיעור בשבת לצורך ימות החול | לב. גלילת ספר תורה בשבת לצורך קריאתו בחול | לג. הזמנת חברו בשבת לסעודה שיעור בימות החול | לד. לבישת בגדים נקיים בשבת ע"מ להכניס לצורך תשעת הימים או שבוע שחל בו | לה. לאכול הרבה בסעודה שלישית של שבת שחלה בערב ט' באב.

## פתח דבר

בס"ד טבת תשע"ג

"ובעבור זה היתה שבת ברית ואות עולם בין השם ובין ישראל, אמר הכתוב ושמרו בני ישראל את השבת וגו' זיני וזין בני ישראל אות היא לעולם וגו', רצה לומר כי השבת אות על השאר באומה דבר מה מן הקשר האלקי נקשר בה מה שאי אפשר להכחישו, שעל ידי הקשר ההוא תשיג האומה ההצלחה הנצחית לנפש והדבקות בשם, עד שישנו חסידיה השומרים את השבת את הטבע, וזהו אות ברית" (ספר העיקרים מאמר שני פי"א). תהילות לא-ל עליון זוכה אני להוציא חוברת חמישית בהלכות שבת בסדרת 'אות היא לעולם', קצת מפרי עמלנו בבית המדרש בגבעת אסף תו"ת (עד כה נדפסו חוברות בהלכות: חימום מאכלים לשבת, רפואה בשבת, מלאכת בורר ומוקצה). בחוברת זו בחרנו לעסוק בנושא מהלכות שבת שלצערנו פחות נלמד לעומקו- איסור הכנה משבת לחול, ועלה במחשבה שיהיה בדבר תועלת גדולה ללומדי ההלכה, בסידור וכתובת הגדרות האיסור ופרטיו.

על דרך הכלל בחלקה העליון של החוברת הבאנו את הדעות השונות בפוסקים בלי להכריע ביניהם הכרעה ברורה וזאת משום שיודע אני את מך ערכי כי לא זכיתי להגיע למידה זו להכריע בין גדולי עולם. [וזאת לדעת כי אין להסיק מסקנות מסדר הבאת השיטות השונות של הפוסקים ומצורת הצגתם ורק במקומות בהם היה נראה לנו הכרעה ברורה בין הפוסקים כתבנו בלשון מוחלטת].

התודה והברכה לאכסניה של תורה הישיבה הגדולה ישיבת 'מרכז הרב' אשר זכיתי להסתופף בצילה ולהנות מאורה המאיר, ואף זכיתי להיות מרואי פני המלך הוא מורנו ורבנו מרן רה"י הגאון הרב אברהם אלקנה כהנא שפירא זצוק"ל אשר כל מי שזכה לחזות בו ראה והפנים עמל תורה, אהבת תורה, עמקות התורה ואמיתה של תורה מה הם. אף בימים אלה זוכה הישיבה הק' שעומד בראשה הגאון הרב יעקב אלעזר כהנא שפירא שליט"א אשר כל כולו מסירות נפש להעמיד תלמידי חכמים גדולים שתורת אמת בפיהם ובלבם. אף אנו בבהמ"ד בגבעת אסף זוכים לעזרה ותושיה על כל צעד ושעל מידי צוות הישיבה הקדושה ומרה"י שליט"א.

עוד יש לי להודות לגאון הרב שמואל אליעזר שטרן שליט"א דומ"צ בבה"ד זכרון מאיר, ראש בית ההוראה 'שערי הוראה' ורב מערב העיר בני ברק. זוכה אני מזה תקופה לשמשו בשימושה של הלכה וללמוד ממנו את דרכי פסיקת ההלכה המסורות לנו מדור דור, והוא בטובו מעניק לנו מחכמתו וגדלותו, מסביר ומבאר בטו"ט, והכל מתוך סבלנות ומאור פנים. תודה גדולה מגיעה לידידי וידידי ה'ר' חנן הכסטר נר"ו מנכ"ל בהמ"ד אשר מוסר את נפשו ממש למען הפצת תורה מתוך הרמת קרנם של עם ישראל וא"י, ומאפשר לאברכים ולי לעסוק בתוה"ק מתוך השקט ובטחה, שלי ושל האברכים שלו הוא.

גם יש לי להודות לכמה מידידי שעברו על חלקים מחיבורי זה והעירו את הערותיהם החשובות והרבה מהערותיהם שולבו בתוך דברי. בראש ובראשונה עלי להודות לידידי

נפשי הרב אורן חושגני שליט"א אשר זכיתי לעיין עמו וללבן עמו חלק מהדברים המובאים בחיבורי זה וחכמתו הגדולה הייתה לי לאחיעזר ואחיסמך. כמו"כ עלי להודות לידידי הרב דביר מרדכי זעפרני שליט"א, הרב דביר דוד יוסף אזולאי שליט"א והרב אהרן כהן שליט"א שעיינו והגיהו את דברי והערותיהם היו לי לעיניים.

ואחרונים חביבים לאברכי בית המדרש אשר מזכים אותי מדי יום מתורתם ומעמלם, ואשר גם בחיבורי זה היו לי לעזר בהגהת הדברים ובהערות שהאירו את עיני.

"יה"ר מלפניך ה' אלקי ואלקי אבותי שלא יארע דבר תקלה על ידי ולא אכשל בדבר הלכה".

### **גיורא בן א"א דוד יהודה ברנר**

בית מדרש גבעת אסף

בחוברות 'אות היא לעולם' הקודמות (בורר ומוקצה) נדפסו מכתבי ברכה והסכמות שזכיתי לקבל מהרבנים הגאונים (לפי סדר הא"ב): הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א, הרב אברהם יצחק הלוי כלאב שליט"א, הרב אלחנן היילפרין שליט"א, הרב דוב ליאור שליט"א, חותני הרב חיים דוד גרינולד שליט"א, הרב יעקב אלעזר כהנא שפירא שליט"א, הרב שמואל אליעזר שטרן שליט"א.



## מצבת זכרון

קובץ זה יוצא לע"נ דודי זקני ר' ישראל יעקב (ג'ין) הופמן ז"ל שנלב"ע בראש השנה תשע"א. נולד בל' תשרי תרפ"ג בעיר חוסט שבסלובקיה לאביו ר' יהודה הי"ד ולאמו חנה הי"ד, יהודים פשוטים ויראי א-לקים.

העיר חוסט באותם ימים הייתה עיר גדולה לא-לוקים ובה גדל והתחנך, כשכמוהו לסנדק של ר' ישראל יעקב הופמן משמש רבה של העיר הגאון הרב יוסף צבי דושינסקיא זצ"ל (לימים הראב"ד של העדה החרדית בירושלים), אף למד בת"ת בעיר יחד עם בנו של רב העיר מי שנודע לימים כגאון רבי ישראל משה דושינסקיא זצ"ל (לימים ממלא מקום אביו בירושלים). דו"ז סיפר לי כי בילדותו בחוסט כל היהודים (אף אלה שלצערנו לא היו שומרי מצוות) לא פתחו את חנויותיהם בשבת ולא חיללו שבת בפרהסיא (יוצאים מן הכלל היו בתי המרקחת שע"פ החוק הממשלתי היה חובה לפותחם בשבת). עוד סיפר כי בעת שהגיע לביקור בירושלים ביקר את ידידו מילדות הגרי"מ דושינסקי זצ"ל וכשפנה אליו בתואר 'הרב' השיב לו הגרי"מ "אל תקרא לי הרב הרי אנו חברים מהחידור". בשנת תרצ"ו נסע לעיר פרשוב ללמוד בישיבת 'תורת חיים' בראשותו של הגאון הרב משה חיים לאו זצ"ל הי"ד.

בשנת תש"ג נשלח דו"ז למחנה עבודה, מאוחר יותר נשלחו הוריו ואחיו לאשוויץ (היחידים מהמשפחה שניצלו מעול השיעבוד הנאצי היו אחיו משה ז"ל שעלה לאה"ק, ואחותו סבתי שושנה ז"ל שהספיקה לברוח מחוסט לאמריקה באנייה האחרונה שיצאה מצ'כוסלובקיה). בשואה ארוורה זו נרצחו אביו ואמו הי"ד, אחיו שמואל ואברהם הי"ד ואחיותיו שרה ומלכה הי"ד.

לאחר המלחמה לא נפלה רוחו והחליט לשקם את חיוו ולמסדם מחדש, היגר לשיקגו שבאמריקה שם למד בישיבה והתגורר בתחלה אצל אחותו סבתי שושנה ז"ל ולהבחל"ח סבי מורי הרב שלמה ברנר הי"ו.

בשנת תשי"ד נשא לאישה את מרת גרט ז"ל (נפטרה בשנת תשנ"א).  
בשנת תשנ"ו נשא בזיו"ש את תבלח"ט מרת פלה הי"ו.

הצטיין מאוד במצוות 'מבשרך אל תתעלם' היה ראש וראשון לסייע לכל אחד מהמשפחה המורחבת שהיה זקוק לאיזו עזרה או סיוע ואף לא נרתע מלהוזיל מהונו לצורך סיוע זה. היה אוהב תורה ומוקיר רבנן, השתתף בשיעורי תורה רבים, והיה שמח מאוד בתלמידי חכמים.

עניין נוסף הוא אהבתו הגדולה לארץ הקודש, אל אף שהתגורר באמריקה קיים את דברי הגמרא "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון א"ר מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי אחד הנולד בה ואחד המצפה לראותה" (כתובות עה א), הרבה לבקר

בארץ ישראל בכל הזדמנות שהייתה לו, ולא נרתע מלהגיע לארץ אף בזמנים קשים של פיגועים וכד' ר"ל וזאת למרות שרבים אחרים פחדו לעשות זאת. אהבתו זו לאה"ק עמדה לו זכה להיפטר מן העולם בתוכה ברה"ש תשע"א ולהיטמן בעפרה בבית העלמין בנתניה.

בכך זכה למעלה הגדולה של הנקברים באדמת ארץ הקודש כמו שכתב החסד לאברהם (מעין ג' נהר יט) "כבר נודע כי ארץ עליונה היא נקראת ארץ החיים, והרמוז בה וקבור בארץ ישראל סוד נשמתו עולה אל ארץ החיים העליונה. אמנם הקבור בחו"ל הוא סוד חו"ל העליונה דהיינו בסוד עולם מ"ט והם הנקראים מתי חו"ל ואינם חיים, כי סוד החיים העליונים אינה נמשכים לחו"ל העליונה, כי החיים העליונים הוא סוד הת"ת הנקרא עץ החיים, הוא סוד התורה שהיא נובלת חכמה של מעלה שעליה נאמר והחכמה תחיה בעליה, ומשם נמשך עד הגיעו לארץ החיים מלכות, ואינו מתפשט משם לחוצה כדי שלא יהנו הרשעים מהם שהם חו"ל, ששם סביב רשעים יתהלכו, ולזה מתי חו"ל אינם חיים כלומר אינם מקבלים מאותם החיים הנצחיים הנשפעים, והכוונה שהם אינם חיים בהיותם מתי חו"ל עד תחייתם ועלייתם לארץ ישראל".

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים

**גיורא בן א"א דוד יהודה ברנר**

## פרק א |

# יסודות והגדרות איסור הכנה משבת לחול

**א. איסור הכנה משבת לחול** – חז"ל אסרו לעשות מעשים שונים (שפרטיהם יבוארו בעז"ה לקמן) בשבת לצורך חול<sup>א</sup> (וכן אסור לעשותם ביום טוב לצורך חול<sup>ב</sup>). טעם האיסור הוא בשביל שלא יטרח האדם בשבת לצורך חול<sup>י</sup>.

א) במשנה מסכת שבת (ק"ג א) "מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת". ובברייתא שבת. "ובברייתא שבת (ק"ח א) "ת"ר קערות שאכל בהן ערבית מדיחן לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחן לאכול בהן בצהרים, בצהרים מדיחן לאכול בהן במנחה. מן המנחה ואילך שוב אינו מדיח, אבל כוסות וקיתונות וצלוחיות מדיח והולך כל היום כולו לפי שאין קבע לשתיה", ופרש"י "שוב אינו מדיחן – דאין הדחה זו אלא לחול". ונלמד מכאן שישנו איסור להכין משבת לימי החול, ונפסקו הדברים להלכה ברמב"ם (שבת פכ"ג ה"ז) ובשו"ע (ס' שב סע' ג, ס' שכג סעיף ו).

ומשמעות הדברים שאיסור זה הוא איסור דרבנן, וכ"כ רש"י (שבת קיד ב ד"ה אסור, וע"ע ברש"י ד"ה אלא ובתוד"ה אלא וד"ה לעולם) בהדיא שהוא איסור שבות, וכן משמע מהרמב"ם (שם) שכתב שטעם האיסור משום שהוא 'כמתקן' (וע"ע לקמן מש"כ על דברי הרמב"ם האלו). וכ"כ הגר"ז (ס' שב סע' י) "אין מציעין המטה משבת למוצאי שבת אע"פ שיש שהות ביום שיוכל לישן עליה בשבת עצמו מכל מקום כיון שאין דעתו לישן עליה עד למוצאי שבת הרי הוא מכין משבת לחול ואסור מדברי סופרים".

[ויש להעיר בזה שמצאנו בחז"ל דין הכנה נוסף והוא המכונה 'הכנה דרבה' ומקורו בגמ' ביצה (ב ב) "ורבה לטעמיה דאמר רבה מאי דכתיב והיה כיום השקי והכינו את אשך יצאו חול מכין לשבת וחול מכין ליום טוב, ואין יום טוב מכין לשבת ואין שבת מכינה ליום טוב". ודין זה הוא לדעת רוב הראשונים מדאורייתא ונחלקו הראשונים אם הוא מדיני מוקצה או שאינו קשור לדין מוקצה אלא הוא חיוב להכין צרכי שבת וצרכי יו"ט מבעו"י, ועיין במה שכתבנו בס"ד בחיבורינו 'אות היא לעולם' (מוקצה פ"א ס"ק א) שהארכנו במחלוקת ראשונים זו. ואמנם דין זה חלוק מדיננו, ובדיננו מדובר בגזירת חכמים אפילו בדברים שאין בהם כל קשר למלאכות, וכ"כ רש"י (ביצה שם ד"ה ואין יו"ט), וע"ע בהגהות רע"א (ס' שב ס"ק ג). אחר כותבי דברי אלה ראיתי מש"כ בעניין זה בטו"ט בשו"ת הרי יהודה (ח"א ס' כו ס"ק א-ג) עיי"ש.]

ב) עי' שו"ע (ס' תקג) ובנו"כ (שם) שם נזכר הן איסורים משום 'הכנה דרבה' והן איסורים משום הכנה מקודש לחול, וע"ע בספר שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' עז).

ג) לעיל הבאנו מהגמרא שאין להציע את המיטות בשבת לצורך מוצ"ש וכן שאין להדיח כלים בשבת לצורך מוצ"ש. הרמב"ם (שם) כתב בדין זה "ואסור להדיח קערות ואלפסין וכיוצא בהן מפני שהוא כמתקן אא"כ הדיחן לאכול בהן סעודה אחרת באותה שבת, אבל כלי שתיה כגון כוסות וקיתונות מותר להדיחן בכל עת שאין קבע לשתיה, ואין מציעין את המטות בשבת כדי לישן עליהן למוצאי שבת אבל מציעין מלילי שבת לשבת". ומבואר בדברי הרמב"ם שהאיסור

הוא משום שנראה כמתקן (ומשמע שכשעושה מעשה שנראה כמתקן והוא שלא לצורך שבת הרי שהדבר אסור, אך אם עושה המעשה לצורך שבת מותר אפילו שנראה כמתקן).  
 ואמנם בהשגות הראב"ד (שם) העיר על דברי הרמב"ם "ואסור להדיח קערות ואלפסין וכיוצא בהן מפני שהוא כמתקן. א"א כל זה אינו אסור אלא מפני שהוא טורח לחול" ומבואר שהאיסור הוא משום שטורח לצורך חול. וכדברי הראב"ד מבואר גם ברש"י, דבגמרא שבת (קיד ב) איתא "אמר רבי זירא אמר רב הונא, ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רב הונא יום הכפורים שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק". ופרש"י (ד"ה אסור) "ולא מבעי בשבת דעלמא דאסור משום שבות, דקטרח משבת לחול, אלא אפילו האידינא דיש כאן עינוי, דהא בשאר יום הכפורים ששאר שבות אסור זה מותר, השתא דחל בשבת לא שרו רבנן".

ובמ"מ (שם) הביא להשגת הראב"ד הנ"ל והעיר על כך "ואף רבינו ז"ל כך הוא סבור שתקון זה אינו אסור אלא מפני שהוא לצורך חול", ויש לעיין בכוונת המ"מ, ואפשר שכוונת המ"מ שאין כאן מחלוקת וכוונת הרמב"ם שאסור לטרוח לצורך החול והטורח בנ"ד הוא מה שעושה מעשה כעין תיקון. אמנם אפשר שכוונת המ"מ היא אחרת והיא שהרמב"ם חולק על הראב"ד ולדעתו אין לאסור אלא במעשה הדומה לתיקון אלא שגם בזה אין לאסור אא"כ עושה זאת לצורך חול אך אם עושה זאת לצורך שבת אין לאסור. [ואחר כותבי זאת שמחתי למצוא בשו"ת חוות בנימין (ח"א סי' כט ס"ק ב) ששו"ט בדומה לדברינו אלה בכוונת דברי המ"מ בביאור מחלוקת הרמב"ם והראב"ד].

ובמגדל עוז (שם) כתב במפורש שאין כאן מחלוקת והרמב"ם והראב"ד נתכוונו לדבר אחד ז"ל "ומה לי כמתקן משבת לחול שבמשמעות לשון ר"מ ז"ל... ומה לי טורח משבת לחול שמפרש הראב"ד ז"ל שניהם לדעת אחד נתכוונו". גם בשו"ת רדב"ז (ח"ה סי' אלף תקג) ביאר שאין מחלוקת וכל כוונת הראב"ד לבאר את דברי הרמב"ם, שהרדב"ז נשאל "שאלת מה היא כוונת הראב"ד שהשיג על הרמב"ם ז"ל פכ"ג מהלכות שבת שכתב ואסור להדיח קערות ואלפסין וכיוצא בהם מפני שהוא מתקן ע"כ וכתב עליו הראב"ד ז"ל כל זה אינו אסור אלא מפני שהוא טורח לחול", והשיב הרדב"ז "גם בעיני יפלא שכן הוא ודאי דעת רבינו... ואני אומר שהוא מוכרח כן מדברי הרב דבשלמא אם הטעם מפני שהוא לצורך החול היינו שמתיר להדיח לצורך סעודה אחרת בשבת אלא אם אמרת שהוא מפני שמתקן כלי וכי מותר לתקן כלי לצורך סעודה אחרת. ולפיכך אני אומר שלא כוונת הראב"ד ז"ל להשיג אלא לבאר לפי שראה הדין הקודם לזה משום מתקן כלי והדין הבא אחריו ג"כ משום מתקן כלי וזה באמצע חשש שלא נטעה לומר דחד טעמא נינהו ורבינו ז"ל דקדק בלשונו שבדינין של מעלה ושל מטה כתב מתקן כלי ובהו הדין כתב שהוא כמתקן ותו לא ופירושו מפני שהוא מתקן וטורח לצורך החול וקרוב שבספרו של הראב"ד היה כתוב מפני שהוא מתקן כלי ולפיכך השיג עליו ומה שהכניס הרב דין זה בתוך שאר הדינים אע"פ שאין טעמם שווה לפי שהן דומים במעשה ופשוט הוא". [ובעניי נתקשתי במש"כ הרדב"ז שבדינים שלמעלה ולמטה כתב הרמב"ם "מתקן" ורק בדינינו כתב "כמתקן" והרי המעיין יראה שגם בדינים שלפניו כן ואחרי כן כתב "כמתקן" וצ"ע. ושמעתי לתרץ שכוונת הרדב"ז לדייק ממה שקודם לכן ואחר כן כתב הרמב"ם "כמתקן כלי" ואילו בנ"ד כתב רק "כמתקן" ללא "כלי".] וכדבריהם שאין מחלוקת בין הרמב"ם לראב"ד נראה גם בביאור הר"ד ערמא לרמב"ם עיי"ש. וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד ריש סי' לט) ובשו"ת אז נדברו (ח"ב סי' כט).

וכדבר הזה שטעם האיסור הוא משום טירחא לצורך חול כתבו גם באוהל מועד (שער השבת דרך

**ב. הכנה לשבת וימי החול יחד** – אם בפעולה אחת (ללא תוספת טירחה) פועל גם לצורך שבת וגם לצורך חול אין בכך משום איסור הכנה משבת לחול, ובתנאי שכל מה שפועל בו ראוי לשימוש בשבת.

א נתיב ב), שו"ת באר שבע (ח"ב באר מים חיים סי' ה), ברכ"י (סי' שב ס"ק א ד"ה ותו דמה), תו"ש (סי' שכג ס"ק ח), גר"ז (סי' שכג סע' ו), משנ"ב (סי' שכג ס"ק כח, סי' שלח ס"ק כה), שד"ח (מכתב לחזקיהו ח"א חי' ש"ס מס' פסחים יג א), כה"ח (סי' שכג ס"ק לט) ושמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח ס"ק קס). וע"ע בספר מנוחת אהבה (ח"א פי"א סע' א) שכתב בטעם האיסור "מפני שמזלזל בכבוד שבת בזה שטורח בשבת לצורך חול". וע"ע בשו"ת פעולת צדיק (ח"ב סי' קנה), שו"ת אפרקסתא דעניא (ח"ב או"ח סי' ק ד"ה אמנם י"ל) ובשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד סי' לז ס"ק ב-ג). [ואמנם במרכה"מ (על הרמב"ם שם) ביאר שישנה מחלוקת בין הראב"ד לרמב"ם, דהראב"ד ס"ל דאם איסור ההדחה הוא משום שבות אטו מכה בפטיש ממילא היה אסור גם אם הוא לצורך שבת, אמנם הרמב"ם ס"ל שמעיקרא לא גזרו שבות זה אלא כשעושה לצורך חול (והוא כעין הביאור השני לדברי המ"מ שכתבנו לעיל).

ובערוה"ש (סי' שב סע' י-יא) כתב בג"ד "כתב הרמב"ם... אסור לתקן בית יד של בגדים ולשברן שברים שברים כדרך שמתקנין בחול הבגדים כשמכבסין אותם וכן אין מקפלין הבגדים בשבת כדרך שעושיין בחול בבגדים כשיכבסו אותן... ומבואר דכל הדברים הוא מטעם תקוני כלים ואין זה קיפול פשוט אלא קיפול כמעשה אומנות כמ"ש על בית יד שברים שברים כלומר קמטים קמטים אבל בקיפול פשוט אין קפידא בכל גווגי... ועוד שנינו שם ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת אבל לא משבת למוצאי שבת ודין זה כתבו הרמב"ם בפכ"ג דין ז' וגם שם ביאר הטעם מפני שהוא כמתקן והראב"ד כתב דהאיסור הוא מפני שמטריח לחול ע"ש. ויש נפק"מ לדינא בין הטעמים דלהרמב"ם דלית ליה טעם טירחא מותר לקפול בגד בקיפול פשוט שאין בו תקון כלי אף לחול ולהראב"ד אסור מטעם טירחא משבת לחול ויראה לי דלהראב"ד גם הך דמקפלים הכלים אסור לצורך חול אפילו אם אין בה טעמא דמתקן שהרי זהו דעת רבותינו בעלי התוס' שם שכתבו מכאן למדנו שאסור לקפול טליתות של בהכ"נ לפי שהם צורך מחר עכ"ל ובטלית כפי הנראה לא שייך בקיפולו תקון כלי אלא האיסור הוא משום טירחא...". וא"כ רואים אנו כי לערוה"ש דרך אחרת לו וס"ל שישנה מחלוקת בין הרמב"ם לראב"ד אם האיסור הוא משום טירחא או משום שהוי כמתקן, ונפק"מ לשיטתו בכל טירחה לצורך חול שאין בה משום מתקן דלשיטת הרמב"ם יהיה הדבר מותר ולשיטת הראב"ד אסור. והנה מהמשך דברי הערוה"ש (שם סע' יב) משמע לכאורה שהעיקר כטעם שהוא 'כמתקן' ולא חששו לטעם דטירחה, ולפי"ז לכאורה היה לנו לומר שאליבא דערוה"ש אין כל איסור לטרוח בשבת לצורך חול. אמנם למעשה זה אינו, שהרי לקמן (סי' שכג סע' ז) כתב הערוה"ש במפורש "דבר מובן מאליו שאסור להטריח שום טירחא בשבת לצורך חול ולכן הכלים שאכל בהם אם יודע ברור שלא יצטרך להם עוד היום אסור להדיחן בשבת דלמה יטריח לצורך חול...". וע"ע בשו"ת אז נדברו (ח"ז סו"ס פח) מה שהקשה על דברי הערוה"ש (בסי' שב). וע"ע מה שפלפל בשו"ת בית ישראל (סי' סב ד"ה וע"ד הפלפול) בעניין איסור הכנה משבת לחול בנשים ע"פ דברי המנ"ח (מצוה רצו ס"ק ב).

ד) כתב השו"ע (סי' רנד סע' ה) "אין נותנין סמוך לחשיכה פת לתנור אלא כדי שיקרמו פניה המדובקים בתנור, ולא חררה ע"ג גחלים אלא כדי שיקרמו פניה שכנגד האש. ואם נתן אותם סמוך לחשיכה ולא קרמו פניהם... אם בשוגג, אם אין לו מה יאכל מותר לו לרדות ממנו מזון

שלש סעודות... וכשהוא רודה לא ירדה במרדה אלא בסכין וכיוצא בו שלא יעשה כדרך שעושה בחול, ואם א"א לרדות בשינוי ירדה במרדה, ואם נתנה בכדי שיקרמו פניה, כיון דלא עבד איסורא וצורך שבת הוא רודה כדרכו, ושלא לצורך היום אסור אפילו בשינוי". וביאר המשנ"ב (ס"ק לג) דמה שלא קנסו בנתנן באיסור בשוגג, היינו משום שללא זה לא יוכל לקיים מצות ג' סעודות. ומה שבמקרה שאינו יכול לרדות בשינוי התירו לרדות כדרכו, ביאר המשנ"ב (ס"ק לה) "דרדיית הפת לא הוי שבות גמור אלא משום עובדא דחול אסור ולכך היכא דא"א לשנות וצורך שבת הוא התירו".

ובהמשך הסימן (סע' ז) כתב השו"ע "בתנורים שלנו שאין בהם רדייה מותר להוציא יותר משלש סעודות בסכין או בשום דבר שיתחוב בו, ומ"מ לא יוציא ברחת משום דמחזי כעובדין דחול". וכתב המשנ"ב (ס"ק מג) "וכתב המ"א דהיינו כשהדביק בהיתר דבתנורים שלהם היה אסור להוציא כל הפת שאין צריך לו לצורך שבת וכנ"ל בס"ה אפילו ע"י שינוי משא"כ בשלנו ששייך רדייה מותר להוציא כל הפת אף שהוא הרבה והרבה יותר מג' סעודות שצריך לו לשבת אבל כל זה כשרוצה לאכול מהם בשבת עכ"פ מקצת מהם, דאל"כ אסור לרדות לצורך חול אפילו טלטול בעלמא אסור כשהוא בשביל חול כמ"ש הפוסקים דאסור להביא יין בשבת לצורך מוצ"ש...". ומתבאר מדברי המג"א והמשנ"ב שכל שעושה יחד לצורך שבת ולצורך חול אין בו איסור הכנה (ומה שאסרו בסע' ה לרדות לצורך חול היינו משום שמעשה הרדייה אסור מצד עצמו ולא מצד הכנה).

ובשו"ת הר צבי (ט"ל הרים – שבות סי' ב) נשאל לגבי "מים הבאים דרך צינורות ונהגו לתת המים אחד לה' ימים ובאו לתת המים בליל ש"ק, אי רשאי להכין מים גם בעד ימי השבוע". והשיב בזה "לכאורה יש להעיר מדברי השו"ע סי' רנד סע' ז, בתנורים שלנו שאין בהם רדיה מותר להוציא יותר משלש סעודות. ויעויין במג"א ובמ"ב ס"ק מג דמשמע דמתוך שהוא משתמש מזה לצורך ש"ק מותר להכין גם לימי החול, עיי"ש...".

עוד יש להביא מש"כ השו"ע (סי' תקג סע' א) לגבי יו"ט "אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביום טוב לצורך מחר, אפילו הוא שבת או יום טוב ואפילו בשני ימים של ר"ה, אבל ממלאה אשה קדרה בשר אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת...". וכתב על זה המשנ"ב (ס"ק ה) "ואפילו אחר שהניחה הקדרה על האש מותרת להוסיף בשר מפני שהתבשיל מתוקן יותר כשיש שם בשר הרבה ואפילו הוא בקדרה קטנה מותר ליתנו בקדרה גדולה ולהוסיף עליו כדי שיהיה שמן ביותר וכ"ז שייך דוקא כשמבשל בשר ודגים בקדרה אבל בשאר תבשילין אינה רשאה להוסיף בשביל לילה כשעומדת כבר הקדרה על האש דאינו מוסיף שבח עי"ז בהתבשיל וכן כשצולין בשר על השפוד אינו רשאי להוסיף בשביל לילה כשעומד כבר השפוד על האש אבל בתחלה יכול להוסיף על השפוד כמה שירצה כיון שהוא בטרחה אחת וכן בתבשיל כה"ג וכמו בס"ב". ומבואר גם כאן מדברי השו"ע והמשנ"ב שכיון שהפעולה נעשית ליו"ט ולמחרתו יחד אין בזה משום איסור הכנה.

אלא שמדגיש המשנ"ב שההיתר הוא דוקא כשנעשה הכל בטירחה אחת.

וכן מוכח מהמשך דברי השו"ע (שם סע' ב) ז"ל "ממלא נחתום חבית של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד". וכתב על זה הרמ"א "אבל צריך להשים הכל אצל האש בפעם אחת, אבל אסור להוסיף אם כבר החבית אצל האש, דטרחה שלא לצורך הוא". וכתב המשנ"ב (ס"ק יד) "אע"פ שא"צ וכו' – ר"ל והמותר מכיון שיהיה לצורך הלילה אפ"ה שרי דחד טרחה הוא וכתבו האחרונים דהיינו דוקא היכי דממלא פעם אחת מהדלי ולא פעמים רבות ע"י כלים".

וכן יש להביא ראייה מדברי המשנ"ב (סי' שלו) שהשו"ע שם (סע' ד) כתב שאם משליך בשבת

זרעים לתרנגולים לא ישליך להם יותר משיעור שיוכלו לאכול בתוך יומיים, שאל"כ ינבטו הזרעים שהשליך ויש לחוש לאיסור זורע. וכתב שם המשנ"ב (ס"ק לג) "ודע דמיירי דהשליך את הזרעים בפעם אחת דאל"ה אסור להכין לימי החול".

וכ"כ בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' עח) "אולם כל שעושה בפעולה אחת לשבת וליום אחר גם יחד, בלי כל טורח יתר, לית לן בה".

ונלענ"ד להביא סייעתא לדבריהם מחד מקמאי והוא בספר מנהגי מהר"ש מנוישטט (סי' פח סע' א) שם כתוב "מה"ר שלום זצ"ל אסר לבחורים להביא יין ביום השבת לשתותו ליל מוצאי שבת, אך אם לשתות מעט מהם בשבת מותר להביאם כדי לשתות הלילה".

וע"ע בערוה"ש (סי' תרסז סע' ב) במש"כ לגבי גלילת ס"ת בשבת לצורך יו"ט, שאם קורא בו בשבת במקום אליו גלל יש להתיר, אע"פ שגם הכין בזה לקריאה דיו"ט.

וע"ע בשו"ת עטרת פז (ח"א כרך א או"ח סו"ס יב ד"ה ובסיום אבוא) שדן שם באורך אם מותר למלא בשבת שקיות הקפאה מיוחדות לקרח (וידוע שבדין עשיית קרח בשבת האריכו הפוסקים יש מתירים ויש אוסרים ואכמ"ל), ואחר שכתב שם להקל סיים בזה שאין למלא שקיות בשבת ולהקפיאם לצורך חול, משום הכנה משבת לחול. אך מאידך כתב שמותר למלא שקית שכזו אם ישתמש בחלקה בשבת ובחלקה בחול, כיון שהכנה לשבת וחול יחד מותרת כל שלא מוסיף בטירחה וכאן הרי ממלא את כל השקית בפעם אחת.

[ויש להביא בנ"ד גם מש"כ השו"ע (סי' שכג סע' ו) "מדיחים כלים לצורך היום כגון שנשאר לו עדיין סעודה לאכול, אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין, וכלי שתייה מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתיה". ובמג"א (ס"ק ח) הביא לדברי הרוקח שכתב (סי' נה) "...מדיחין י' כוסות שאם יצטרך באחת שותה מהן מציעין י' מצעות שאם יצטרך יסב על אחת מהן" והיינו דאע"פ שאין לו צורך בשבת בכל הכוסות שמדיח או בכל המיטות שמציע, כיון שיש לו צורך בחלקם מותר לעשות מעשה בכולם. ובפרמ"ג (א"א ס"ק ח) ביאר שההיתר הוא אפילו אם כל הכוסות שוות ואין צד שיהיה לכוס זו עדיפות שכזו ולשניה עדיפות מצד אחר, בכל זאת התירו להדיח את כולן ודי בכך שכל כוס מצד עצמה ראויה לשבת (ואפשר שבה ישתמש בשבת). וכדבריהם כתב גם המשנ"ב (ס"ק כו) "מדיחים – אפילו עשר כוסות וא"צ אלא לאחת רשאי להדיח כולן דהואיל וראוי לו כ"א הותרו כולן וה"ה שמציעין יו"ד מטות". ומהג"ל מוכח ג"כ כדברינו לעיל שכל שפועל גם לצורך שבת וגם לצורך חול אין בזה איסור הכנה, ואע"פ שאין לו צורך בכל הנפעלים בשבת, ובלבד שכל אחד מהנפעלים ראוי לשימוש בשבת.

אלא שצ"ע שהרי לעיל הבאנו שההיתר הוא דווקא כשאינו מוסיף טירחה לצורך חול והרי כאן כן טורח לצורך חול, שהרי ודאי שלהדיח עשר כוסות זו טירחה יותר גדולה מלהדיח כוס אחת. והרי לעיל הבאנו מהמשנ"ב שאפילו למלא את החבית מים לפני הנחתה על האש צריך בפעולה אחת ע"י דלי ולא בכמה פעולות, ולכאורה כאן הטירחה במילוי בכוס כמה פעמים ולא בדלי בפעם אחת, אינה גדולה יותר מהטירחה בהדחת עשר כוסות במקום הדחת כוס אחת, ומאידך כל טיפת מים ראויה לו לא פחות מחברתה כמו שכל כוס ראויה לו לא פחות מחברתה.

ואולי צריך לתרץ שיש לאדם תועלת במה שיש לפניו מבחר של כוסות ויש לו תחושה טובה יותר במה שיכול לבחור, וה"ה שיש לאדם תועלת שיש לו בקדרה הרבה אוכל ויש באפשרותו לבחור מה לקחת משם, אמנם במים אין לאדם כל תועלת ותחושה יותר טובה במה שיש לפניו הרבה מים ולכן אפילו חבית אחת אין למלא בכמה שפיכות כיון שהוא לצורך חול. וכן בפזיור זרעים

לכן מי שיודע שיצטרך בהמשך השבת לכוס אחת לצורך שתיה, ואין לו צורך מיוחד דווקא בכוס מסוימת, מותר לו להדיח את כל הכוסות שבכיוור.

**ג. הכנה משבת אחת לשבת אחרת** – נחלקו הפוסקים בדין הכנה משבת לחברתה, יש מהפוסקים שכתבו שאיסור הכנה הוא רק כשמכין לצורך חול אך אם מכין לשבת אחרת אין בדבר איסור, ויש מהפוסקים שכתבו שאיסור הכנה הוא בכל מקרה שאינו מכין לאותה שבת ואפילו אם מכין לשבת אחרת<sup>1</sup>.

לתרנגולים הרי שלאדם אין כל תועלת במה שיש לפני הבע"ח יותר אוכל, ולכן צריך לתת את כל המאכל בפעם אחת, ומה שיש לו שמחה בזה שלמחר לא יצטרך לפזר לפנייהם זרעים לכאן' אין בו כדי להתיר שהרי היא גופה איסור ההכנה במה שמנסה לחסוך מעצמו את הטירחת למחר וממילא אין בזה בכדי להתיר. (ואמנם לכאורה גם לפי דברינו אין בתועלת של התחושה הטובה להתיר כל תוספת טירחה אלא רק תוספת קטנה של טורח, שהרי גם בתבשיל לא התיירו אלא בקדרה אחת אך לבשל את אותו תבשיל בכמה קדרות לא התיירו כמש"כ שם המשנ"ב ס"ק אע"פ שניתן לומר שיש לו תועלת ותחושה טובה שיש לפניו כמה קדרות לבחור מהם). וראיתי בשו"ת מחזה אליהו (סי' סב אות ה) שכתב שמה שמתירים להדיח אפילו עשר כוסות היינו משום שהדחת כוסות לשבת היא "מצרכי שבת וכבודה", וכתב שלפי"ז יובן מש"כ הפוסקים שאם נותן בשבת מאכל לפני בע"ח בכמות יותר גדולה ממה שיאכלו ביום אחד לא יתנם אלא בנתינה אחת דאל"כ הוי הכנה משבת לחול, והרי היה לנו להתיר משום דכל מאכל בפני עצמו ראוי לאכילה בשבת, אלא שכיון שהאכלת בהמה אינה "מצרכי שבת וכבודה" ממילא לא שייך היתר זה.<sup>2</sup>

ה) לעיל הבאנו לדברי המשנה בשבת (ק"ג א) "מקפלין את הכלים אפילו ארבעה וחמשה פעמים ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת". והנה ר"ח (ק"ג ב) בבואו לבאר את דברי המשנה כתב "אדם אחד מקפל כלים מלילי שבת לשבת ובשבת מצפרא לפניא ולשבת אחרת אבל שנים אין מקפלין כלי אחד..." ומבואר בר"ח שלמרות שאסור לקפל את הכלים בשבת לצורך מוצ"ש (משום הכנה), אך בקיפול הטלית משבת אחת לשבת אחרת אין משום איסור הכנה.

ואמנם מלשון השו"ע שכתב (סי' שב סע' ג) "מקפלים כלים בשבת לצורך שבת ללבשם בו ביום" משמע לכאורה שדווקא קיפול לצורך אותה שבת מותר אך לצורך שבת אחרת אסור, וע"ע במשנ"ב (ס"ק ג). ולכאורה אם השו"ע מסכים עם דברי ר"ח היה לו גם לסייג דבריו למקומות שיש להם טלית מיוחדת לשבת שאז יהיה מותר להם לקפל משבת לשבת, אלא שלכאורה משמע שאין לחלק בזה וכל שאינו לצורך אותה שבת חשיב הכנה. וכן מבואר בדע"ת (סי' שב סו"ס ג) שיש איסור בהכנה משבת לשבת שהרי כתב שהאפשרות שיקפל את טלית שלא כסדר קיפולה הראשון אינו מועיל אם מדובר בטלית שמיוחדת רק לשבתות. וכן הכריעו בתהלה לדוד (סי' שב ס"ק ו), שו"ת חוות בנימין (ח"א סי' כט), שו"ת אז נדברו (ח"ז סי' פח ד"ה ובהא) ובשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' עז) שאסור להכין משבת לחברתה. וכן נוטה להחמיר בזה בשו"ת מחזה אליהו (סי' נט אות ג).

[וע"ע בשו"ת תפלה למשה (ח"א סי' יד ס"ק ט) שדן בהיתר קיפול הטלית בשבת, וכתב שאין לומר בטלית המיוחדת לשבת שאין בקיפולה הכנה לחול כיון שהוא לשבת אחרת, וזאת משום שהרי יש לו אפשרות לקפל הטלית בימי החול, וממילא מה שמקפל בשבת הוא ע"מ לחסוך מעצמו



את הטירחה בימי החול והוי טירחה לצורך חול. ולפי דבריו מתחדש לכאורה שבמקרה שטורח לצורך שבת הבאה ומדובר בדבר שלא תהיה אפשרות לעשותו בימי החול שבינתיים, לא יהיה בדבר איסור הכנה משבת לחול.]

אמנם יעויין בדברי מהר"י פאלאג'י בספרו יפה ללב (ח"ב סי' שב ס"ק א) שדן במנהג העולם לקפל בשבת את הטלית לצורך שבת הבאה שלכאורה יש בדבר משום הכנה, ומתחילה כתב ללמד זכות על המנהג מטעם שקיפול שלנו הוא מעשה הדיוט בעלמא ומטעם שהוא צורך מצווה שתהיה הטלית נאה ומהודרת. אמנם בסיום דבריו כתב בזה "וכ"ש בטלית שהוא מיוחד משבת לשבת דאפילו לדברי התוס' שם בשבת (ק"ג א ד"ה מקפלים) שכתבו מכאן למדנו דאסור לקפל טליתות של בהכנ"ס לפי שהם צורך מחר ע"כ מדכתבו לפי שהם צורך מחר ש"מ דדוקא בכה"ג שהם לצורך מחר שהוא חול דמיחזי כמכין משבת לחול הוא דאסור הלא"ה שהוא מקפלו בשבת לצורך שבת אחר הו"ל כשחרית למנחה דשרי לכ"ע". ומבואר שהביא ראייה מדקדוק לשון התוס' שאין איסור הכנה משבת לשבת אחרת וע"פ זה יישב מנהג העולם לקפל הטליתות בשבת. ולפי דברינו אנו לעיל יש להביא ראייה מפורשת יותר לכך מדברי הר"ח הנ"ל. [ואמנם בגוף הראייה מדברי התוס' נלענ"ד שאינו מוכרח, שאפשר שבימיהם שהייתה העניות מצויה לא היתה להם טלית של מצווה מיוחדת לשבת וממילא דברו התוס' במצוי, אך ה"ה לטלית המיוחדת לשבת וצ"ע.]

וכדבר הזה להתיר הכנה משבת לחברתה נראה להוכיח גם מהמשנ"ב (סי' תקג ס"ק ג) שביאר שם שמה שאוסר השו"ע להכין מיו"ט לחברו היינו דווקא לצורך יו"ט שני של גלויות, וכתב בשעה"צ (ס"ק ד) להתיר להכין ביו"ט ראשון לצורך שביעי של פסח (בדבר שיש בו היתר דאוכל נפש), וא"כ צ"ל דה"ה להתיר להכין משבת לחברתה. [וע"ע במשנ"ב (סי' תרסח ס"ק ה), וצ"ל שכל מקום שכתב שם המשנ"ב 'לחברו' היינו ליו"ט שני של גלויות, וכמו שלכאורה מוכח שם מהרמ"א שעל דבריו הולכים דברי המשנ"ב, וע"ע במשנ"ב (סי' שלד ס"ק יג).]

ובשו"ת שלמת חיים (ח"א סי' עד וע"ע סי' עה) נשאל לגבי כוסות שמשתמש בהן רק בשבת אם מותר להדיחן לצורך שבת הבאה, וכתב שנראה שאין איסור לטרוח בשבת אחת לצורך שבת אחרת ורק לצורך חול נאסר. [אלא שלא הכריע זאת לחלוטין ואחר שכתב היתרו הנ"ל הוסיף בזה "ואפשר יניח כוס א' להשתמש בו עוד באותו שבת ויקח מהם אחר ההדחה".]

איברא דבשו"ת יחו"ד (ח"ב סי' מ בהערה) אחר שהביא את דברי היפה ללב והביא גם את ראייתנו מר"ח, דחה את הראייה בשני פנים, ראשית העיר מסיום דברי ר"ח שכתב "וכי אמרינן שמקפל אדם מתחלת יום שבת לסופו בשאין לו בגדים אחרים להחליף אבל יש לו להחליף אינו מקפל" ולפי"ז פשוט שאסור לקפל משבת לשבת. ועוד הביא היחו"ד לדברי הראב"ן (שבת סי' שנט) שכתב במפורש לאיסור בכה"ג ז"ל "מקפלין את הבגדים מליל שבת למחרתו ומצפרא לפניא אבל לא לחול ולא לשבת אחרת". ובביאור דברי ר"ח שלא יסתרו תחילתם את סופם הביא היחו"ד לדברי ההגהות אבן שלמה שכתב שיש ט"ס בר"ח וצ"ל בו "לא לשבת אחרת" וכמו לשון הראב"ן.

וממילא נדחתה ראייתנו מדברי ר"ח ולא רק זאת אלא שישנה ראייה הפוכה מדברי הראב"ן. וע"ע מה שדן בזה גם בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד סי' לד ד"ה ג) ואגב) ולא הכריע הכרעה ברורה בנ"ד. אחר זאת הראוני מה שנדפס בזה לאחרונה בספר חזו"ע (שבת ח"ה עמ' שנ-שנא) וראיתי שהביא רוב מה שהבאנו כאן הוסיף בזה עוד חבל פוסקים מהם האוסרים ומהם המתירים עיי"ש ושמחתי שזכינו לכוון לדעתו הרמה.

בספר שבת היום (סי' שכג ס"ק ג) הביא בשם אביו הגרי"פ רוטנברג שליט"א (בעמח"ס מנחת

**ד. הכנה משבת לצורך זמן בין השמשות או לצורך זמן תוספת שבת** – אין איסור הכנה בעושה בשבת לצורך זמן בין השמשות שבסוף השבת או לצורך זמן תוספת שבת שבסוף השבת.

אמנם ביו"ט שלאחריו חלה שבת, אין לעשות ביו"ט לצורך בין השמשות, מעשים שכל היתר עשייתם הוא משום היתר מלאכת אוכל נפש ביו"ט (ולעניין עשיית מעשים בבין השמשות לצורך בין השמשות עצמו, וכן לעניין מעשים שאינם כרוכים מצד עצמם באיסור תורה או איסור דרבנן ונאסרו רק משום הכנה לחול עיין בהערה למטה).<sup>1</sup>

---

(פרי) שנראה שע"י אמירה לנכרי גם האוסרים הכנה משבת אחת לשבת אחרת יודו להתיר. וע"ע בזה באורחות חיים מספינקא (סי' תמד ס"ק ג) ובמשנ"ב (סי' רנד סוף ס"ק מג). עוד בעניין אמירה לגוי באיסור הכנה משבת לחול עי' דע"ת (סי' תמד בע' א ד"ה וע"ע בדיני) ובשו"ת מחזה אליהו (סי' סג אות ג).

ו) בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' לה סע' יב אות י) כתב שאין איסור להכין בשבת לצורך זמן תוספת שבת, וממילא כ"ש שיהיה מותר להכין בשבת לצורך זמן ביהש"מ.

ומה שכתבנו לגבי שבת ויו"ט הסמוכים זה לזה הנה בשו"ע (סי' תקג סע' א) כתב "אסור לאפות או לבשל או לשחוט ביום טוב לצורך מחר, אפילו הוא שבת או יום טוב..." וכתב בההל"כ (ד"ה ביו"ט) שה"ה שאסור להכין מבעוד יום לבין השמשות "דשמא יום הוא..." ובשמירת שבת כהלכתה (פכ"ח ס"ק קנט) ובשולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א אות יב) כתבו שה"ה שאסור להכין מבין השמשות ליום המחרת.

ואמנם יש לדון האם מה שאסרו ביו"ט הסמוך לחברו הוא רק במעשים כאלה שאסורים מצד עצמם והתירו אותם לצורך אוכל נפש, שאז בכה"ג שהיו ספק שבת ממילא יש ספק אם שייך כאן היתר אוכל נפש (שהרי אפשר שהוא שבת), וא"כ לפי"ז נאמר שמעשה שמצד עצמו אינו אסור אלא רק משום הכנה, הרי שבכגון נדון דידן כיון שמבחינת עדיין הוא יו"ט אין איסור הכנה לצורך זמן זה של בהש"מ (וכמו שהתירו להכין לצורך תוספת שבת) ואינו נראה כטורח לצורך יום אחר או כמזלזל ביו"ט. וממילא מה שאסרו הפוסקים הנ"ל להכין לבהש"מ שבין יו"ט ראשון לשני הוא רק בדברים הכרוכים באיסור והתירום משום אוכל נפש.

אמנם מאידך אפשר לבאר שהאיסור הוא מצד הכנה מקודש לחול, ומה שאמרנו שיותר להכין בשבת לצורך תוספת שבת היינו משום שבכוחי להמשיך על ימי החול חלות של קדושת שבת (באופן חלקי) וממילא נחשב כמכין לצורך שבת. אמנם אם אחר היום בו הוא נמצא ישנו יום עם חלות קדושה אחרת אפשר שבכה"ג אין בכוחי להמשיך על זמן זה חלות קדושה דתוספת שבת וממילא בכה"ג כל מעשה שיעשה לצורך זה הוי הכנה לצורך יום אחר או לפחות ספק הכנה לצורך יום אחר.

ובמשנ"ב (סי' רצט ס"ק מ) כתב ע"פ הא"ר "להביא יין ביו"ט שני אחר שחשכה אף שלא התפלל עדיין וגם לא קידש אפ"ה שרי דהא אין בזה משום מלאכה רק משום הכנה מיו"ט לחבירו וכיון שנתקדש היום שרי", והגרש"א אצ"ל (שולחן שלמה סי' רצט אות יח, סי' תקג אות ד, וכן הובאו דברי הגרש"א בספר משמרת המועדות בסי' תקג סע' א ריש עמ' קצ) ביאר כוונת הדברים שכל מעשה שאינו כרוך במלאכה גמורה מותר לעשותו כבר בבהש"מ לצורך יו"ט שני ואין בזה הכנה מקודש לחול. ובספר משמרת המועדות (שם) ביאר בכוונת הגרש"א "דכיון שייסוד איסור הכנות של הבאת יין מיו"ט ראשון לשני או מיו"ט לשבת הוא משום זילותא דיו"ט וטורח שלא לצורך

ה. הכנה ע"י דיבור והכנה ע"י מחשבה – איסור הכנה משבת לחול הוא לא רק במעשה אלא גם בדיבור לצורך חול, אך הכנה במחשבה בעלמא מותרת. לכן מותר בשבת לחשוב על זה שילך לנוח ע"מ שיהיה ערני במוצ"ש אך אסור לומר בפיו שהולך לנוח ע"מ שיהיה ערני במוצ"ש.<sup>1</sup>

הכנה ע"י דיבור אסורה גם אם מדבר לצורך מצוה (ובדיבור לצורך מצוה שאינה כרוכה בעשיית מלאכה עיין בהערה)<sup>2</sup>.

היום, א"כ כיון שכבר נכנס גבול היו"ט שני, שהרי כבר חלו עליו כל דיני יו"ט ב' או שבת מיד בבהש"מ ממילא אין כאן זילותא ולא טרחה שלא לצורך שהרי חיובי היום כבר התחילו". וא"כ לפי"ז נראה כצד הראשון של דברינו הנ"ל, שכיון שהוא מעשה שאין בו איסור מצד עצמו ומבחינתו זהו כבר יו"ט אין בזה משום הכנה. וכן ראיתי בספר אורחות שבת (ח"ב פכ"ב ס"ק קסב) שמחלק בין מלאכות אוכל נפש להכנה בעלמא. וע"ע בזה בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח ס"ק קסח), שו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' שכה) ובספר יו"ט שני כהלכתו (בהוספות לפ"א ס"ק מה).  
 ז. כתוב בירושלמי (שבת פט"ו ה"ג וע"ע בבלי שבת קנ ב) "אמר ר' אבהו שבת לה' שבות כה', מה הקב"ה שבת ממאמר אף את שבות ממאמר. מעשה בחסיד אחד שיצא לטייל בכרמו בשבת וראה שם פירצה אחת וחשב לגדרו במוצ"ש אמר הואיל וחשבתי לגדרה איני גודרה עולמית מה פעל לו הקב"ה זימן לו סוכה אחת של נצפה ועלת לתוכה וגדרתא ממנה היה ניזון וממנה היה מתפרנס כל ימיו". ובשו"ע (סי' תטז סע' ב) כתב "...עירב ברגליו בראשון, צריך לערב ברגליו בשני והוא שילך ויעמוד באותו מקום ויחשוב שם בלבו שיקנה שם שביתה ולא יאמר כלום, מפני שאסור לעשות שום הכנה מיו"ט לשבת או משבת ליו"ט אפילו בדיבור". ומבואר מדברי השו"ע שהכנה ע"י דיבור בעלמא אסורה אמנם הכנה במחשבה בלבד מותרת (ומה שנהג אותו חסיד הנזכר בירושלמי צ"ל שנהג לפני משורת הדין ולכן קיבל שכרו המיוחד וע"ע בט"ז סי' שז ס"ק יד). וע"ע במחצה"ש (הקדמה לסי' תקג) שדקדק מלשון השו"ע שאפילו אם אין לו באמת צורך בדיבור בשביל חול אלא רק נראה שאומר זאת לצורך חול הרי שהדבר אסור. [וע"ע בגמ' שבת קנ א] "אבל אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב" וברש"י (ד"ה הנראה) ובשו"ע (סי' שז סע' ז) עיי"ש].

ובספר חסידים (סי' רסו) כתב "בשבת לא יאמר אדם נישן כדי שנעשה מלאכתנו במוצ"ש שאסור לומר למחר אעשה ואפילו חפץ לכתוב תורה מפני שמראה מה שישן ונח בשבת שעושה בשביל החול אלא יאמר ננוח כי שבת היום". ודברי הספר חסידים הובאו לדינא במג"א (סי' רצ וע"ע במג"א סי' שז ס"ק א ובפרמ"ג שם), גר"ז (סי' רצ סע' ו) ומשנ"ב (שם ס"ק ד). א"כ לכאורה גם מכאן מתבאר שהכנה נאסרה גם ע"י דיבור (ואפילו אם דיבורו הוא לצורך מצוה ככתיבת ספר תורה). וכ"כ בפשיטות בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' עח וע"ע בסע' פ) שאפילו הכנה ע"י אמירה גרידא אסורה. וע"ע בשולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א אות ט) ובשו"ת קנה בשם (ח"ב או"ח סי' י ס"ק א-ד).

ומצאתי ראייה חזקה נוספת לדינינו והוא בתשובות הגאונים (שע"ת סי' נו) שם הובאו דברי רבנו האי גאון שדן בעניין תפילת י"ח בשבת ובתוך דבריו כתב "ואין שואלין דברי חול הצריכין לחול בשבת". ומוכח דאף שבתפילה אין אלא דיבור בלבד בכל זאת יש בזה משום איסור הכנה לחול.  
 ח. ממש"כ השו"ע (שם) "...עירב ברגליו בראשון, צריך לערב ברגליו בשני והוא שילך ויעמוד באותו מקום ויחשוב שם בלבו שיקנה שם שביתה ולא יאמר כלום, מפני שאסור לעשות שום

יש מהפוסקים שכתב שהאיסור לדבר לצורך חול הוא דווקא אם מתלווה לדיבור מעשה (וכגון השינה שמתלווה לאמירה שהולך לישון לצורך מוצ"ש). ויש מהפוסקים שכתב שדיבור אסור דווקא אם הדיבור יוצר חלות (וכגון התרת נדרים)<sup>ט</sup>.

**ו. לעשות מעשה קל לצורך חול כשהדבר ראוי לשימוש בשבת** – מותר לעשות מעשה קל בשבת לצורך חול ובתנאי שהחפץ שנעשה בו המעשה ראוי כבר בשבת לתשמישו המיוחד לו, ולא אכפת לנו במה שאין בכוונתו להשתמש בו בשבת (ועיין בהערה).

הכנה מיו"ט לשבת או משבת ליו"ט אפילו בדיבור<sup>ט</sup> משמע שאיסור הכנה ע"י דיבור הוא אפילו בעושה לצורך מצוה.

ובשו"ת ציץ אליעזר (חי"ט סי' יד ס"ק ב) התיר לומר בשבת ק"א פעמים 'ותן טל ומטר לברכה' בשביל שיהיה שגור בפיו למוצ"ש, וטעמו הראשון להתיר הוא שהדיבור כאן אינו כרוך בשום מעשה "כי אין זה דומה לסי' תטז דאיתא שאסור לעשות שום הכנה אפילו בדיבור, דשאני התם שעושה גם מעשה שמערב ברגליו והדיבור מוכיח שמעשיו לחול, וכן גם לא לסי' רצ במשנ"ב ס"ק ד שאסור לומר שהולך לישון כדי שלא יהא עייף במוצ"ש"ק כיון שעושה מעשה שינה ואמירתו הוא גילוי לשינה". ועוד נימק את ההיתר במה שהתועלת בכך שאמירת 'ותן טל ומטר לברכה' נהייתה שגורה בפיו נעשתה כבר בשבת עצמה, ומאידך התועלת לחול שבמקרה ספק לא יצטרך לחזור היא רק ספק אם תגיע שהרי לא ברור שיוולד לו ספק. [וע"ע מש"כ הגר"א וייס שליט"א (שו"ת מנחת אשר ח"א סי' כ אות ה ס"ק ב-ג) לגבי פעולת הכנה שעושה על צד ספק ואפשר שלא ישתמש בה לעולם.] גם הגרשז"א זצ"ל (מנחת שלמה ח"ב סו"ס לה, שולחן שלמה סי' רצ ס"ק א אות ט) כתב להתיר לומר ותן טל ומטר לברכה מטעם שההרגל לומר כראוי נעשה כבר עתה בשבת. ואמנם להתיר מטעם דהוי דיבור לצורך מצוה לא הציעו הפוסקים הנ"ל כלל. וע"ע מש"כ בזה לקמן (פ"ב סע' יט).

אמנם בשו"ת באר משה (ח"ו סי' קה) התיר דיבור לצורך מצוה שאין בה שום מלאכה (כגון לומר "אישן היום כדי שאלמד תורה במוצ"ש") והביא שכן האריך בזה להיתר בספר תורת שבת.

ט) לגבי מש"כ שואסר רק דיבור המתלווה למעשה עי' שו"ת ציץ אליעזר (שם). ולגבי מש"כ שדיבור האסור הוא רק אם הדיבור יוצר חלות, כ"כ בשו"ת מחזה אליהו (סי' נו ובסי' נז ס"ק יז) וביאר שמה שאסרו לומר שהולך לישון בשבת לצורך חול הוא או משום שנראה כמכין או משום דהוי זלזול במצות עונג שבת. [ולכאורה יש להקשות על דברי שניהם ממה שהבאנו לעיל (סוף ס"ק ז) מרבנו האי גאון, שאפילו להתפלל לצורך חול אסור, והרי אין כאן לא מעשה נלווה ולא דיבור שיוצר חלות. ואולי יש לתרץ שהכוונה הנלווית לדיבור התפילה היא המעשה הנלווה, וכן לתרץ שמה שפועלת התפילה כלפי שמיא הוא החלות הנוצרת מחמת הדיבור, ועדיין צ"ע.]

י) כתב השו"ע (סי' שכא סע' יא) "מותר להשקות את התלוש כדי שלא יכמוש" והמג"א כתב (שם ס"ק יג) "מותר להשקות – כיון דירקות הללו ראויים לאכילה ביומן מותר להשקותם כדרך שמותר לטלטלן משא"כ בדבר שאינו ראוי לאכילה...". וביאר המשנ"ב (סי' שכא ס"ק לז) "היינו ירקות תלושין והטעם כיון דהם ראויות לאכילה ביומן מותר להשקותן משא"כ בדבר שאינו ראוי לאכילה אסור לטרוח בשבילם". ולכאורה ממה שהמג"א והמשנ"ב הדגישו דווקא את זה שהתלוש יהיה 'ראוי' לשימוש בשבת, היה לנו ללמוד שאין במקרה זה נפק"מ במה שאין כוונתו להשתמש בו בשבת, והאיסור לטרוח לצורך חול הוא דווקא בכה"ג שטורח בדבר שאינו ראוי לאכילה (או

שאר תשמישו המיוחד לו) בשבת.

ויש להעיר גם מדברי המג"א (סי' שכא ס"ק ז) שכתב שם לאסור להדיח את הבשר שיום שלישי לשחיתתו חל בשבת, ובטעם החילוק בין הדחת הבשר להשקיית התלוש כתב "דמתקן הבשר שיתרכך... אבל גבי ירקות אינו מתקן כלום... ועוד דאפילו הכנה בעלמא אסור לצורך חול כגון להביא יין למוצ"ש וכ"ש כה"ג ולא דמי לירקות דאפשר דאכיל מינייהו ביומיה משא"כ בבשר דמוכח מילתא דלצורך חול הוא לכן אין להקל". וביאר במחצה"ש שבבשר מכוון שיתרכך ע"י המליחה ואילו בירקות אינו מתקן בגופם כלום שהרי הם ראויים עכשיו לאכילה אלא כל מעשהו הוא למנוע מהם קלקול שלא יכמשו. ובמש"כ המג"א לגבי ירקות "דאפשר דאכיל מינייהו ביומיה" נראה כוונתו שההיתר הוא דווקא בכה"ג שלא מוכח שטורח לצורך חול. וזו נראית גם כוונת המשנ"ב (סי' שכא ס"ק כא) שכתב (אליבא דהמג"א) בטעם איסור הדחת הבשר ביום ג' לשחיתתו "כיון שאין רוצה לאכול היום וגם אין דרך לאכול חי ניכר שעושה לצורך חול".

והנה דעת הא"ר (סי' שח ס"ק ע) דאין לחלק בין ירקות לבשר דבשניהם ישנו תיקון במעשהו, אלא כיון שהוא תיקון קטן לא חשיב תיקון. ולענ"ד לא קשה דנראה כוונת המג"א במש"כ "דמתקן הבשר שיתרכך... אבל גבי ירקות אינו מתקן כלום" היינו שבבשר לפני המעשה אינו רכיך וע"י המעשה נעשה רכיך, משא"כ בירקות שכבר עכשיו אינם כמושים אינו מוסיף להם עוד תיקון במעשה ההשקיה אלא שרק מונע מהם הפסד עתידי שאם לא ישקם אזי אחר זמן מה יכמשו (ובאמת אם הירקות כבר היו כמושים ועכשיו משקם להחזירם לחיותם ואינו עושה זאת לצורך שבת נראה לאסור). ונלענ"ד שלזה נתכוון המחצה"ש (שם) שכתב "אינו מתקן כלום אלא מכון שלא יכמשו ויפסדו". ובר"ח רחמנא דסייען למצוא שלכאורה זכינו לכוון בזה לדברי הנו"ב (או"ח מה"ת סי' צב) שכתב בזה לתלמידו "הנה אהובי תלמידי לא עיינת במג"א שלא כתב שמתקנו משום איסור דם אלא שמתקנו שמרכך הבשר. וכוונתו שאינו דומה לירקות שמותר לשרותן שלא יכמשו דשם אינו מתקן שעדיין לא נכמשו ושומרם שלא יתקלקלו אבל הבשר אפילו קודם ג' מעל"ע כבר נתייבש במקצת והדחתו גורמת לרככו. ולטעם זה ה"ה ירקות שכבר נכמשו אסור ליתן אותן במים שיחזרו ללחותן". וא"כ מבואר אליבא דהמג"א ודעימיה דכל שבפעולתו לא יוצר מציאות של תיקון אלא רק משמר אותה (כמו בירקות שעדיין אינם כמושים) מותר, אמנם היכן שע"י מעשהו יוצר תיקון יש לאסור משום הכנה (כמו בבשר שמרככו ע"י הדחתו). [ועיי"ש בהמשך דברי הנו"ב שמשמע לכאורה שהבין שהמג"א לא ברירה ליה לגמרי לאסור מטעם תיקון ואפשר שרק היכא שהדבר הוא מוקצה אסור (וא"כ גם בניכמשו יהיה מותר להשקותם). ועי' בזה בשו"ת נו"ב (או"ח מה"ת סי' כז) ובשו"ת סבא קדישא למהרש"א אלפנדארי זצ"ל (ח"א סי' ט).

וע"ע בהגהות דגול מרבבה וחת"ס על המג"א ובהמשך דברי המשנ"ב שם מש"כ בזה.] ואמנם נראה דגם כשיוצר תיקון ע"י מעשהו, יש לחלק בין סוגי המעשים, דהנה לגבי בשר שיום השלישי לשחיתתו חל ביו"ט כתב המג"א (סי' תק סוף ס"ק יג) "ואם הבשר הוא ביום השלישי לשחיתתו ואם ישא אחר י"ט יהיה אסור לאכול כי אם צלי אסור לנקרו ולהדיחו ע"י הערמה שיאמר אוכל ממנה כזית כמו שכתב בתרה"ד דכשנשחט בערב יום טוב אסור דהוי ליה לנקרו בערב יום טוב... אבל אם נקרו מערב יו"ט מותר להדיחו ביו"ט הואיל וראוי לאכילה כמ"ש סי' שכא סע' יא, ולא דמי להדחת כלים שאסור כמ"ש סי' שכג דהתם עושה מעשה בידים שמדיחו מה שאין כן כאן ששופך עליו מים ודיו שרי כמו ירקות אבל בשבת נ"ל דאסור כמ"ש שם". ועיי"ש בפרמ"ג, מחצה"ש ומשנ"ב (ס"ק כט). ומבואר שאם ע"י מעשה קטן מאוד (כגון שפיכת מים בלבד)

יהיה הדבר ראוי לשימושו בשבת או יו"ט (ואין צורך במעשה אחר של האדם ועי' במחצה"ש ד"ה ששופך) מותר לעשותו בשבת אפילו אם כוונתו להשתמש בו רק בחול. אמנם אם אין די במעשה הקטן ע"מ להכשירו לשימוש אלא צריך מעשה נוסף או שצריך מעשה גדול (כגון להדיח כלים) אין להתיר לעשותו כל שעושהו לצורך חול.

אלא שלכאורה היה לנו להקשות שהרי לעיל בדברי המג"א בהלכות שבת (סי' שכא ס"ק ז) הבאנו חילוק בין שעושה מעשה לשמר מצב קיים (כהשקיית הירק) ובין שעושה מעשה שיש בו תועלת חדשה (תיקון הבשר) וא"כ לכאורה קשה מדוע ביו"ט המג"א מתיר להדיח הבשר (אע"פ שאין כוונתו לאוכלו ביו"ט) והרי בהדחת הבשר מרככו (והוא מעשה שיש בו תועלת חדשה). אלא שהמג"א עצמו תירץ דבר זה במש"כ בהל' יו"ט (שם) "אבל בשבת נ"ל דאסור כמ"ש שם" וביארו האחרונים הנ"ל דהיינו משום שאסור לבשל בשבת (ואע"פ שאפשר לאוכלו אומצא כיון שאין דרך בני אדם לאוכלו כך אין זה נחשב ראוי לאכילה). וע"פ דבריהם נראה כוונתו שבשבת שא"א לבשל הבשר ממילא מעשה הדחת הבשר נחשב מעשה בעל חשיבות ואין לעשותו לצורך חול, ולכן רק בירק שראוי לאכילה כבר כעת, ואין לו תועלת חדשה בהשקייתו, התיירו, משא"כ בהדחת הבשר. אמנם ביו"ט שמוותר לבשל הבשר וממילא הדחתו הוא פרט קטן בתהליך הכנתו אזי מחמת זה אין תהליך ההדחה נחשב מעשה בעל חשיבות וממילא אין לאוסרו ביו"ט אפילו אם עושהו לצורך חול. [אולי יש לדייק כדברינו מלשון הגו"ב (שם) שכתב "דודאי ביו"ט כיון שהוא ראוי לבשל בו ביום לית ביה משום תיקון".]

אלא שעדיין צ"ע שהרי אם עצם הדבר שהוא ראוי לבישול ביו"ט גורם שהדחתו לא תחשב מעשה חשוב א"כ מדוע בהשקיית הירק היה צריך המג"א לטעם שאינו פועל בו דבר חדש ורק מונע הפסד עתידי, והרי די במה שהירק ראוי לאכילה בשבת ע"מ שמעשה ההדחה לא יחשב מעשה חשוב (וכמו הדחת הבשר ביו"ט שהותרה מחמת מה שמוותר ביו"ט לבשל ולאכול את הבשר), ולכאורה נפק"מ תהיה בירק שהוא עכשיו כמוש (שהנו"ב כתב לאסור השקיתו), אמנם לפי מה שביארנו י"ל שאפילו שהוא עכשיו כמוש ויש תועלת בהשקייתו אינו נחשב מעשה תיקון כיון שמוותר באכילה, וצ"ע.

והנראה לענ"ד שאולי אפשר לתרץ שבבשר עיקר חשיבות פעולת ההדחה אינה משום שהוא תנאי נצרך בתהליך הכשרת הבשר אלא משום שאם לא ידיחו ביום הג' יפסד במה שיאסר הבשר לעולם בבישול, וא"כ עיקר משמעות פעולת ההדחה היא בשביל לשמור מצב קיים שיהיה ראוי לבישול, וממילא בכה"ג החילוק בין אם הוא ראוי לאכילה ביומו לאינו ראוי לאכילה ביומו הוא מהותי לגבי הגדרת רמת המעשה שהרי אם אינו ראוי לאכילה ממילא יש כאן פעולת הצלה מוחלטת והוי מעשה חשוב.

אמנם בירק הרי גם אחרי שיכמוש יש אפשרות להחזירו לחיותו ע"י השקיתו, וממילא שם הנידון הוא לא בהמשך מצב שיהיה ראוי לאכילה (שהרי אפשר ע"י השקיה להחזירו לחיותו) אלא שם החילוק בהגדרת רמת המעשה היא רק לפי השאלה אם יוצר מצב חדש או משמר מצב קיים ולכן כשמסקה את מה שכבר נכמש כתב הגו"ב שיהיה אסור אליבא דהמג"א.

ואמנם אחר כותבנו כל זאת לא מצאנו הגדרה ברורה מה נחשב מעשה קל ומה נחשב מעשה חשוב, וממילא קשה לסמוך על דין זה להקל. אלא שודאי שבדוגמאות שזכרו במפורש בפוסקים, כגון השקית ירק שלא יכמוש וכד' יש להקל. וע"ע בזה בשו"ת סבא קדישא (שם) ובשו"ת הרי יהודה (ח"א סי' כו ס"ק ד).

לכן מותר בשבת להשקות ירקי' תלוש ע"מ שלא יכמוש אע"פ שבכוונתו לאוכלו רק ביום חול (כיון שראוי הוא לאכילה כבר בשבת, ומעשה ההשקיה הוא מעשה קטן מאוד). אמנם אסור להדיח כלים בשבת כשבכוונתו להשתמש בהם רק בימי החול (משום שמעשה ההדחה לא נחשב מעשה קטן וע"ע לקמן פ"ב סע' ג-ז מה שהרחבנו בדין זה).

**ז. עשיית דבר שאם לא יעשהו בשבת לא יוכל לעשותו ביום חול** – לא נאסרה הכנה אלא בכגון שע"י מעשהו מתכוון לחסוך מעצמו את אותה טרחה או אותו זמן בימי החול, ולכן מעשה הכנה כזה שאם לא יעשהו בשבת לצורך יום חול לא יוכל אח"כ לעשותו בימי החול, אין בו איסור הכנה.<sup>2</sup>

(א) ובצמח שאינו ירק או בירק שעלול מחמת המים להוסיף בצמיחתו ישנם חששות שונים ועי' בזה ברמ"א (סי' שלו סי' יא), מקו"ח (סי' שכא סע' יא ד"ה מותר) ומשנ"ב (סי' שלו ס"ק נג-נד).  
 (ב) כתב בשו"ת מהרש"ג (ח"א או"ח סי' סא) שאיסור הכנה משבת לחול "היינו דווקא באם כוונת העושה להרוויח הזמן שלא יצטרך לעשות בימי החול כמו שהוא גבי הוצעת המיטות דלעולם יהיה לו להוציע המטה במוצ"ש קודם השינה ורק יען שבשבת הוא פנוי רוצה הוא לעשות דבר זה בשבת כדי להרוויח הטירחא או הזמן במוצ"ש זה הוא דאסור דהוי מכין משבת על חול היינו להרוויח הטירחא או הזמן בחול... ונמצא שהוא מחליף עבודה של יום חול בעבודה של ש"ק לכן זה אסור, (והרי אם רוצה להציע המטות או להדיח כלים בשבת בשביל שהבית נאה יותר אם המטות מוצעות בה והכלים מודחים בה כי הם קישוט להבית אזי באמת מותר להדיח ולהציע גם בשבת) אבל במקום שאם לא יעשה הדבר בש"ק אזי לא יוכל לעשות אותה כלל, נמצא שאין כוונת העושה להחליף עבודת יום חול בעבודת ש"ק, בכה"ג לא גזרו חכז"ל כלל לאסור, שהרי אינו ניכר כלל שהוא מחליף ועושה עבודה של חול בש"ק... ועיי"ש שהביא ראייה חזקה לדבריו ממה שהתירו לטלטל בשבת כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל למרות שאין לו כל צורך בו בשבת. וראיתי לחד מקמאי שכתב בדומה לדבריו והוא המאירי (שבת קכד א) שכתב בעניין היתר טלטול כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל "כלי שמלאכתו להיתר מותר לטלטלו אף מחמה לצל כמו שביארנו ואע"פ שאין לו בהם שום צורך שהרי מ"מ לצורך עצמו הוא עושה שלא להפסד". ואמנם אפשר שאין ראייה מהמאירי, שאפשר שדווקא במניעת הפסד חשיב לשיטתו צורך לעניין טלטול מוקצה, וכמו שמדגיש "שהרי מ"מ לצורך עצמו הוא עושה שלא להפסד" אך בכה"ג שאין בפעולתו מניעת הפסד אפשר שלא יסכים המאירי עם דברי המהרש"ג, וע"ע מש"כ בזה בשו"ת באר משה (ח"א סי' כה ס"ק ב).

[אמנם עי' בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח ס"ק רא) שכתב בשם הגרשז"א שטעם היתר טלטול כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל הוא משום שזו פעולה שרגילים לעשות ללא מחשבה על תועלתה וכנ"ל (פ"א סע' ט), ובעניי לא זכיתי להבין כוונת דבריו שהרי עצם ההגדרה שמטלטל מחמה לצל מוכיחה שזו פעולה שחושב על תועלתה (דאל"כ היה אסור לטלטל שהרי אין לטלטל כלי שמלאכתו להיתר כשאין שום צורך בטלטולו, עי' מש"כ בזה בס"ד בחיבורינו 'אות היא לעולם' מוקצה פ"ג סע' ג) וע"ע בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' צא ס"ק ריז).  
 עוד יש להעיר שמדברי בעל ההשלמה המובא לקמן (פ"ב ס"ק יא) שכתב שטעם היתר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל "דהתם כשמטלטלו מחמה לצל סתמיה לצורך שבת הוא שהרי עשוי להשתמש בו היום" משמע לכאורה שלא כדברי המאירי והמהרש"ג, שהרי לשיטתם גם אם

**ח. הכנה בשבת לחול, כשמניעת פעולת ההכנה תמנע מהאדם גם לבצע את הנצרך לו לשבת** – יש לדון האם במקרה שמניעת עשיית פעולת ההכנה בשבת תמנע מהאדם לבצע את הנצרך לו לצורך שבת עצמה, נתיר לעשות את פעולת ההכנה. וכגון מי שמעוניין בשבת אחה"צ ללכת למקום מסוים (כגון לסעודה שלישית בבהכנ"ס וכד') והוא יודע שבליילה כשיחזור לביתו יהיה קריר והוא יזדקק לאפודה, האם מותר לו לקחתה איתו (למרות שבשבת עצמה עדיין חם ואינו זקוק לאפודה), וזאת משום שאם נמנע ממנו לטלטל את האפודה ממילא לא יוכל לעשות רצונו לצורך שבת (דהיינו ללכת לסעודה שלישית). או שנאמר שגם במקרה שכזה איסור לעשות פעולת הכנה (ועיין בזה בהערה)<sup>21</sup>.

יהיה ברור שלא ישתמש בכלי בשבת, בכל זאת מותר לטלטלו בשביל שלא ייפסד.  
עוד הביא המהרש"ג ראייה ממה שמותר לבעל להפר נדרי אשתו בשבת אפילו אם אין בכך צורך לשבת וזאת משום שאם יחכה למוצ"ש כבר לא יהיה זה ביום שומעו ולא יוכל להפר.

ונראה שכדברי המהרש"ג סובר גם הערוה"ש (סי' תרסז סע' ב) שכתב שמה שהתירו (בחול"ל) בסוף שמיני עצרת להעביר את השולחנות מסוכה לבית אך לא התירו להעמידם על תיקונם בבית הוא משום שא"א להעבירם מהסוכה לבית בחשכת הלילה, אך להעמידם יוכל גם בלילה בביתו (וע"ע מה שהבאנו בדין זה לקמן פ"ב ס"ק לא).

והנה אף שבשו"ת מחזה אליהו (סי' נד ע' ביחוד בס"ק ו) האריך לדחות את יסודו זה של המהרש"ג, הרי מאידך את יסודו זה של המהרש"ג הביאו פוסקים רבים לדינא וכתבו ע"פ זה להתיר במציאויות שונות, ע' בשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' כד), שערים המצוינים בהלכה (סי' פ ס"ק כז), שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' צא וס"ק ריב), חזו"ע (שבת ח"ב עמ' תמוז ס"ק ב), שו"ת מגדנות אליהו (ח"א סי' עז) ועוד, וע"ע במנוחת אהבה (פי"א סע' י' וס"ק 29). וע"ע במחזה אליהו (שם ס"ק ז-ח) שדן לפי שיטתו האם במקרה של הפסד גדול מאוד נתיר לטרוח בשבת לצורך חול (ואפילו טירחה שהיא בגוף החפץ).

יג) לכאורה מוכח להתיר זאת ממה שהבאנו לעיל (ס"ק יב) מהמהרש"ג ועוד פוסקים הסוברים שפעולה לצורך חול שאין הוא עושה אותה בשבת ע"מ לחסוך טורח או זמן בחול, אלא רק משום שבחול א"א יהיה לעשות פעולה זו, נלענ"ד שפשוט שה"ה בנ"ד שאין איסור הכנה בלקיחת אפודה וכד' לצורך מוצ"ש כיון שמה שלוקח אותה בשבת אינו בשביל לחסוך טורח במוצ"ש אלא משום שמוכרח לקחתה עכשיו שאל"כ יצטרך להימנע מעשיית רצונו לצורך שבת.

וע"ע בדברי הגרש"א זצ"ל בשו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' לה סע' יב ס"ק ח וע"ע ס"ק ט וע"ע מה שהעיר בזה שם סוף סע' יב ד"ה בספר שמירת שבת כהלכתה), שהתיר ג"כ לקיחת אפודה בכה"ג, אלא שאין ראייה מוכרחת מדבריו לנ"ד, משום שמשמע מדבריו שמה שהתיר הוא משום שלקיחת האפודה היא כפעולה סתמית ללא מחשבה מיוחדת (ע' לקמן סע' ט) אך בכה"ג שלא יהיה מדובר בפעולה סתמית אפשר שלא יתיר זאת. וע"ע שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פט) ומנוחת אהבה (פי"א סע' יב).

אמנם בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד סי' לז ס"ק ה, חי"ט סי' יד ס"ק א) מוכח שדעתו לאסור בנ"ד שהרי הוא זצ"ל כתב שם לאסור להניח מבעו"י כרטיס נסיעה לאטובוס בתוך נעלו ואח"כ בשבת לנעול את הנעל, ובשבת אחה"צ ללכת לכותל המערבי, וכך במוצ"ש יהיה לו כרטיס מוכן לנסיעה חזרה באטובוס (משום שקשה לו הדבר ללכת חזרה ברגל). ונימק טעמו בזה הן משום שהיו לטלטל מן הצד לצורך דבר האסור, והן משום שהיו הכנה משבת לחול.



**ט. עשיית מעשים שרגילים לעשותם ללא מחשבה** – מעשים שרגילים לעשותם בלי לחשוב על הצורך או התועלת שבהם ואין בעשייתם טירחה גדולה מותר לעשותם בשבת גם אם עושה אותם לצורך חול (ובלבד שלא יאמר במפורש שעושה לצורך חול)<sup>17</sup>.  
לכן מותר בשבת להחזיר ספר למקומו גם אם לא יצטרך לו עוד בשבת<sup>18</sup>.

**י. עשיית פעולות בשבת לצורך מוצ"ש, כשתועלת הפעולה למוצ"ש היא רק תועלת עקיפה** – איסור הכנה משבת לחול היא דווקא כשבפעולת האדם יש תועלת ישירה לצורך חול, אך אם התועלת לצורך חול היא עקיפה בלבד אין בכך משום איסור הכנה משבת לחול<sup>19</sup>.

לכן מותר בשבת לאכול אפילו שמטרתו להיות שבע במוצ"ש ואז יהיה בכוחו לעשות פעולות שונות שהוא מעונין לעשותם במוצ"ש.

וכן ראיתי גם בשו"ת ישועת משה (ח"ג סי' ל) שנשאל ג"כ במי שהולך בש"ק מבית וגן לכותל המערבי אם מותר לו לקחת בכובעו כרטיס נסיעה לצורך מוצ"ש, וגם הוא זצ"ל אסר זאת הן משום מוקצה והן משום הכנה משבת לחול.

[ובעני"ד לא זכיתי להבין דברי הצי"א, דהנה הצי"א הביא שם (חי"ד) דוגמאות רבות מהפוסקים לאיסור הכנה משבת לחול, אלא שבאף אחת מהדוגמאות שהביא הציץ אליעזר לא מדובר שמחמת מניעת פעולת ההכנה נמנע צורך שבת שלו (וביחוד כשצורך שבת הוא יותר עיקרי ומהותי מהצורך בחול שהוא רק צורך נלווה ושולי, וכמו למשל לקיחת כרטיס הנסיעה בנעל שהוא ודאי צורך שולי כלפי צורך ההליכה לכותל המערבי) וא"כ לכאורה אין ראייה לאיסור בנ"ד].

ואמנם נלענ"ד פשוט שאם מניעת פעולת ההכנה לא תמנע באופן ישיר את הצורך לשבת עצמה אלא רק באופן עקיף יהיה הדבר אסור, וכגון מי שצריך לצאת לדרך מעט זמן אחר שבת, וברצונו ללכת לשיעור בשבת הנמשך עד אחר צאת השבת, אין להתיר לו להדיח כלים קודם לכתו לשיעור, בטענה שאם לא נתיר לו להדיחם לא יספיק להדיח כלים במוצ"ש ולכן יעדיף שלא ללכת לשיעור בשבת. שהרי איסור הדחת הכלים אינו גורם ישיר למניעת ההליכה לשיעור, שהרי ביכולתו להדיח את הכלים כשחוזר מנסיעתו וכד'.

יד) שו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' לה ס"ק יב), שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פט). ונלענ"ד להביא קצת ראייה לדבר זה דהנה בעניין מש"כ בגמ' שבת (ק"ח א) לגבי הדחת הקערות שמן המנחה ואילך שוב אינו מדיח וכו', פרש"י "דאין הדחה זו אלא לחול" ולכאורה יש ללמוד מדברי רש"י שמדגיש שטעם האיסור בזה מפני "דאין הדחה זו אלא לחול" א"כ אם ההדחה אינה לצורך חול אע"פ שגם אינה לצורך שימוש בשבת אין בזה איסור משום הכנה משבת לחול, וא"כ גם בנ"ד כיון שאין כוונתו לצורך חול (שהרי אין לו כאן שום כוונה) אין לאיסור משום הכנה משבת לחול. ועי' בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד ריש סי' לז) שכתב ג"כ לדייק בדומה לזה מדברי רש"י אלא שהוא שם למד מזה דין אחר עיי"ש. ועי' שם בציץ אליעזר שרצה לתלות דין זה במחלוקת רש"י והראב"ד עם הרמב"ם בטעם איסור הכנה (ולפי מש"כ לעיל פ"א ס"ק ג שלהלכה העיקר כראב"ד ממילא נראה שיש להתיר בנ"ד, וכ"ש לפי מש"כ לעיל שגם הרמב"ם מודה לראב"ד וכמו שהעיר גם הציץ אליעזר שם).

טו) וכתב במנח"ש (שם אות ד) שההיתר הוא דווקא אם אין בהחזרת הספר חשש בורר ועי' מה שהבאנו בזה בחיבורינו 'אות היא לעולם-בורר' (פ"ג סוף ס"ק ח) ואכמ"ל.

טז) עי' בזה בשו"ת קנה בשם (ח"ב או"ח סי' י ס"ק ח).

**יא. הכנה לצורך מצווה כשע"י מעשהו עדיין לא הגיע לתכלית בה הוא רוצה** – יש מגדולי הפוסקים שכתבו שאם עושה מעשה, וע"י מעשה ההכנה עדיין לא יגיע לתכלית בה הוא רוצה, אין לאסור משום הכנה, אלא שהצריכו בזה ג' תנאים: א. מדובר בשעת הדחק ב. שיהיה המעשה לצורך מצוה. ג. שלא יהיה ניכר שעושה לצורך חול"ז.

**יב. הכין במזיד אם נאסר כמעשה שבת** – נראה שאם עבר במזיד והכין משבת לחול (במעשה שמצד עצמו אינו כרוך באיסור), אין לאסור ליהנות ממנו"י.

---

יז) כתב החי"א (ח"ב כלל קנג סע' ו) "בשמיני סמוך לחשיכה אם א"א לו או שיהיה לו טרחה הרבה לפנות הכלים מן הסוכה בלילה, מותר לפנות ביום להביאם לביתו, ובלבד שלא יסדרם עד הלילה, דאם יסדרם ביום, הוי כמכין מיו"ט לחבירו. ולכן אם השלחן הוא של פרקים, לא יניח הטבלא על הרגלים, דכשגומר איזה דבר, הוי הכנה. אבל ההבאה לביתו, לא הוי הכנה... אלא על כרחך דדוקא היכא שגומר איזה ענין, מקרי הכנה. וכן מוכח ממהרי"ל שהביא המ"א סס"י תרס"ז דמותר להביא השלחנות לבית, רק להעריכם אסור. וכתב עוד בשמו דאסור לחפש הספר תורה מיו"ט לשבת, אלא על כרחך כמו שחלקתי. ואפשר שזה כוונת המ"א שם שכתב עי' סי' תי"ו ס"ב. ולפי זה מש"כ המ"א שם וכ"כ הלבוש בסי' תפח דאסור להביא יין מיום טוב לחבירו, צ"ע דמאי שנא מהולכת עירוב. וצ"ל דכוננתם בסמוך לחשיכה, דמוכח מילתא דאינו לצורך היום. ולכן נ"ל דבשעה"ד שלא ימצא בלילה בקל, מותר להביא יין וכן מים מיו"ט לחבירו, דכל זה לא מקרי הכנה, רק שצריך להביאו בעוד יום גדול, דלא מוכח מילתא, דאפשר דצריך עדיין לצורך היום. וגם לא יביא כדרך שנושא בחול, רק ישנה. ומ"מ לצורך חול, אין לנו ראייה להתיר, דיש לומר דדוקא לצורך מצוה, מותר..."

במשנ"ב (סי' תרסז ס"ק ה) כתב לסמוך על החי"א בשעה"ד, וכ"כ בשו"ת אז נדברו (ח"ו סו"ס פא) ובחזו"ע (שבת ח"ב עמ' תמז ס"ק ב). אחר שכתבתי דברי ראיתי שדן בזה גם בשו"ת הרי יהודה (ח"א סי' כו ס"ק ד) עיי"ש.

יח) עי' שולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א אות יא), ולענ"ד יש להעיר בזה מדברי המשנ"ב (סי' תקג ס"ק טו) שם משמע לכא' לאיסור וע"ע בספר חזו"ע (יו"ט עמ' לז-לח, מט, רצ).

## פרק ב | פרטי הלכות הכנה משבת לחול

**א. הצעת המיטה משבת לחול** – אין להציע את המיטות בשבת אם אין בכוונתו להשתמש בהם עוד בשבת, אך מותר לפרוס עליהם סדין או כיסוי מטה על מנת להסתיר במעט את חוסר הסדר. אמנם אם המיטה נמצאת במקום שבני הבית משתמשים בו לשאר שימושים, או שעוברים בשבת דרך חדר זה ממקום אחד למקום אחר, והוא בזיון וחוסר כבוד להשאיר כך את המיטה, דעת רוב הפוסקים להתיר לסדרה<sup>א</sup>.

א) במשנה מסכת שבת (קיג א) "...ומציעין את המטות מלילי שבת לשבת, אבל לא משבת למוצאי שבת". והנה הרמב"ם (שבת פכ"ג ה"ז) הביא לדין זה של המשנה ז"ל "ואין מציעין את המטות בשבת כדי לישן עליהן למוצאי שבת אבל מציעין מלילי שבת לשבת". אמנם בטור ובשו"ע לא נזכר דין זה, וכבר תמה בשו"ת באר שבע (ח"ב באר מים חיים סי' ה) מדוע השמיטו דין זה. והנה הבאר שבע (שם) הביא שנהגו הנשים להציע המטות בשחרית בשבת למרות שאין ישנים עליהם שוב בשבת, ושני טעמים בפיהן, הטעם הראשון שמה שנאסר הוא דווקא הצעת המיטה שיש בה טירחה מרובה, אך ההצעה של סידור מועט לייפוי והוספת נוי למיטות לא דיברו במשנה. הטעם השני, שכיון שעושות בשביל שיהיה הבית מסודר לכבוד שבת אין בזה משום הכנה משבת לחול. והבאר שבע דחה מתחילה לטעם הראשון, שהרי מגוף לשון המשנה ומדברי התוס' ושאר הפוסקים מוכח שאין לחלק בין סוגי ההצעות. ואח"כ כתב לדחות את הטעם השני ז"ל "ועל טענה השניה באמרם שאינם עושות כן רק משום כבוד שבת להיות המטה מוצעת יפה, אין צורך להשיב עליה לרוב פשיטות בטולה שטענה ריקנית היא לא שרירא ולא קיימא שאם כן רוב הדברים שאסרו חז"ל לעשות בשבת ימצא עילה להתיר מפני כבוד שבת...". וכתב שמה שמותר הוא "רק להניח על המטה טאפעד"ו או לכסות המטה עם הפאוויאו"ן". (טאפעד"ו ופאוויאו"ן הם סדין וכיסוי עי' א"ר סי' רפט ס"ק א ובמחצה"ש על המג"א סי' שב ס"ק ו).

אמנם המג"א (שב ס"ק ו) חלק על הבאר שבע וכתב "אין מציעין המטות משבת למוצ"ש [משנה ורמב"ם], ועי' סו"ס תרסז וסי' שכג סע' ו ונ"ל דמטה העומדת בחדר שדר שם ואיכא בזיון ודבר מגונה שיעמוד כך מותר להציעו דלצורך שבת הוא עי' רסי' רפט ובס' באר שבע משמע דאף זה אסור ולי נראה כמו שכתבתי". ומתבאר שהמג"א חולק על הדחיה השניה של הבאר שבע ולדעתו העשייה לצורך סידור הבית לשבת די בה שלא ייחשב לצורך חול. [ועי' בא"ר (שם) ובמחצה"ש (שם) שכתבו שאפשר שכיון שיכול לכסות את המיטה בסדין ממילא אין בזה משום בזיון ולא הכריעו בדבר]. וכדברי המג"א להתיר משום כבוד שבת להציע המטות אם נמצאות בחדר שאוכל בו כתב גם במקו"ח (סי' שב סע' ג ד"ה אין) וכתב שיש לדמותו להיתר לפנות גרף של רעי בשבת. וכ"כ להתיר בזה הגר"ז (סי' שב סע' י), דע"ת (סי' תמד סע' א ד"ה ואם יש), משנ"ב (סי' רפט ס"ק א, סי' שב ס"ק יט), ערוה"ש (שב סע' יג), שו"ת מהרש"ג (ח"א או"ח סי' סא הבאנו לשונו לעיל פ"א ס"ק יב). שו"ת ציץ אליעזר (חי"ד סי' לט), חזו"ע (שבת ח"ה עמ' שנא סוף ס"ק ה), שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פו) ומנוחת אהבה (פי"א סע' ב). וע"ע לקמן (ס"ק לא) מה שהבאנו מהפרמ"ג ומשנ"ב.

**ב. פריסת מפה על שולחן לצורך חול** – אסור לפרוס מפה על שולחן בשבת אם אין בכוונתו להשתמש בשבת בשולחן, ואם השולחן נמצא במקום שבני הבית משתמשים בו לשאר שימושים והוא בזיון וחוסר כבוד להשאיר את השולחן ללא מפה, מותר לפרוס עליו מפה בשבת.

**ג. הדחת כלים מלוכלכים משבת לחול** – כלים שהשתמש בהם בשבת ולא יזדקק להם עוד במהלך השבת, אסור להדיחם משום שיש בדבר הכנה משבת לחול (וכגון בסוף סעודה שלישית אסור להדיח צלחות שאכל בהם כיון שאין עוד סעודת שבת לפניו). אמנם אם יזדקק בהמשך השבת לכלים (וכגון אחר סעודה ראשונה או שניה) מותר לו להדיחם, ובמקרה זה מותר לו להדיח כל כלי שישנה איזו אפשרות שישתמש בו בשבת. אמנם כלים שברור לו לחלוטין שלא ישתמש בהם עוד כלל בשבת אסור להדיחם.

---

ומש"כ למעלה שה"ה אם חדר המיטות הוא במקום שעובר דרך שם מחדר אחד לחדר אחר, כ"כ בכה"ח (סי' שב ס"ק כג) בשם החיד"א והשע"ת וכ"כ בשו"ת אג"מ (או"ח ה סי' יח עמ' מד) ובחזו"ע (שם).

בשמירת שבת כהלכתה (שם ס"ק קצה) כתב ע"פ המקו"ח שגם כאשר מסופק אולי ישתמש בשבת במיטה מותר לסדרה (ואפילו שלא לצורך סידור הבית).

וע"ע בדע"ת (שם ובד"ה וע"ע בדניני) שכתב שערב פסח שחל בשבת מותר לערוך את השולחן לצורך הסדר ע"י גוי ואם יש בדבר קצת צורך לשבת ואפילו לצורך נוי (של הבית) מותר גם ע"י ישראל.

ב) ע"פ מש"כ לעיל בהערה הקודמת וכ"כ בהדיא במנוחת אהבה (שם).

ג) בגמ' שבת (ק"ח א) "ת"ר קערות שאכל בהן ערבית מדיחן לאכול בהן שחרית, שחרית מדיחן לאכול בהן בצהרים, בצהרים מדיחן לאכול בהן במנחה. מן המנחה ואילך שוב אינו מדיח, אבל כוסות וקיתונות וצלוחיות מדיח והולך כל היום כולו, לפי שאין קבע לשתייה". ופרש"י "שוב אינו מדיחן – דאין הדחה זו אלא לחול". ופסק השו"ע (סי' שכג סע' ו) "מדיחים כלים לצורך היום כגון שנשאר לו עדיין סעודה לאכול, אבל לאחר סעודה שלישית אין מדיחין, וכלי שתייה מדיחין כל היום שכל היום ראוי לשתייה".

ובמהות החילוק בין כוסות לקערות נראה לבאר שבקערות ברור שלא יזדקק להם עוד אחר סעודה שלישית ואילו בכוסות אפשר שיזדקק להם, אמנם אם בפועל יתברר לו שהוא צריך לקערות אחר סעודה שלישית יהיה מותר להדיחם, וכן אם יתברר לו שודאי לא יזדקק לכוסות אחר סעודה שלישית יהיה אסור להדיחם. וכן איתא במג"א (ס"ק ט) ז"ל "משמע דאם יודע שלא יצטרך עוד אסור להדיח וכמ"ש סי' שי"ב ס"ג וכ"כ מהרי"ל שלהאוסרים לשנות בין מנחה למעריב אסור להדיח הכוס". וכ"כ במשנ"ב (ס"ק כח) "ואם יודע שלא יצטרך עוד לאלו הכלים אסור להדיח משום טורח ולהיפך אם יודע שיצטרך להן כגון שרוצה לאכול עוד פ"א אפילו לאחר סעודה ג' ג"כ מותר רק הכא איירינן בסתמא" ועו"כ במשנ"ב (ס"ק כט) "ואם ברור לו שלא ישתה עוד שוב אסור להדיח הכוס", ועי' בשמירת שבת כהלכתה (פי"ב סע' א) ובמנוחת אהבה (פי"א סע' ד-ה). ולעניין כמה כלים מותר להדיח, כתב הרוקח (סי' נה) "בתוספתא מדיחין י' כוסות שאם יצטרך באחת שותה מהן, מציעין י' מצעות שאם יצטרך יסב על אחת", והמג"א (ס"ק ח) הביא לדברי הרוקח להלכה (וצ"ע מדוע הרמב"ם והשו"ע לא הביאו דברי התוספתא להלכה ועי' מה שתידין בזה בשו"ת חוות בנימין ח"א סי' כט ס"ק ד). ובמחצה"ש (על המג"א שם) ביאר טעם ההיתר "כיון

**ד. הדחת כלים מלוכלכים לצורך שבת כשיש לו כלים אחרים נקיים לאותו צורך** – נחלקו הפוסקים האם כשיש לאדם כלים רבים נקיים יהיה גם אז מותר להדיח כלים מלוכלכים על מנת להשתמש בהם בהמשך השבת, או שבמקרה שכזה חובה עליו להשתמש דווקא בכלים הנקיים שברשותו.

דעל כל פנים כל אחד ואחד ראוי לו. ולכאורה היה אפשר להבין מדברי המחצה"ש שאפילו אם ידוע לו שבכוונתו להשתמש בכלי זה ולא בכלי השני בכל זאת מותר להדיח כולם כיון שכולם ראויים לו (ומה שאחר סעודה שלישית אסור להדיח היינו משום שאין צריך כלל לכלים וממילא מוכח דמדיח לצורך חול). אמנם בפרמ"ג (א"א ס"ק ח) ביאר מעט שונה לדברי המג"א ז"ל "שמה ירצה בזה או בזה, או אפילו שווין מ"מ הואיל וראוי כל אחד הותרו כולן" ומשמע לכאורה דדוקא כשלא ברור לו באיזה מהם ישתמש, ומה שמחדש הרוקח (אליבא דהפרמ"ג) הוא שאפילו בכה"ג שכולם שווים ואין כל יתרון לכלי על חברו, שאז לכאורה היה לנו לומר שלא נתיר להדיח אלא את כמות הכלים שבכוונתו להשתמש בהם, קמ"ל שמוותר להדיח את כולם כיון שבכל כלי קיימת האפשרות אולי ישתמש בו (ועי' בשו"ת מחזה אליהו סי' סב אות א שהביא ראייה מדברי המג"א בס' נד לדברי הפרמ"ג להתיר גם בכולם שווים). אמנם בכה"ג שודאי לו שישתמש דווקא בכלי זה, וממילא ברור שלא ישתמש כלל בכלי אחר יהיה לכאורה אסור להדיח את הכלי האחר. וכדבר הזה משמע גם במשנ"ב שכתב (ס"ק כח) "ואם יודע שלא יצטרך עוד לאלו הכלים אסור להדיחן משום טורח".

[ועי' בשו"ת מחזה אליהו (סי' סב אות ה) שכתב שמה שמתירים להדיח אפילו עשר כוסות היינו משום שהדחת כוסות לשבת היא "מצרכי שבת וכבודה", ולפי"ז יובן מש"כ הפוסקים שאם נותן בשבת מאכל לפני בע"ח בכמות יותר גדולה ממה שיאכלו ביום אחד לא יתנם אלא בנתינה אחת דאל"כ הוי הכנה משבת לחול, והרי היה לנו להתיר משום דכל מאכל בפני עצמו ראוי לאכילה בשבת, אלא שכיון שהאכלת בהמה אינה "מצרכי שבת וכבודה" ממילא לא שייך היתר זה.]

ד) ע"פ דברי הפוסקים הנ"ל (ס"ק ג) נראה היה לומר שאפילו אם יש לו כלים אחרים להשתמש בהם אלא שמעוניין בכלים המלוכלכים שיהיה מותר לשוטפם. וכ"כ בהדיא בשו"ת משנה הלכות (ח"ו סי' פ) ז"ל "והסבר הדבר נראה דבאמת הצעת המטה והדחת כלים לאו מלאכה הוא ואינו אסור בשבת מטעם מלאכה אלא משום דמכוין לחול וכמ"ש רש"י שבת ק"ח שם דאין הדחה זו אלא לחול וא"כ כל שאינו מוכרח שהוא לחול וכגון שהוא אם ירצה ישתה בכוס זה או בכוס שני וכן במטה אם ירצה יסב במטה זו או במטה השנייה כיון שדרכו להסב בשבת במטה אף שהמטות שוות והכוסות שוות אמרינן שמזמין לעצמו הרבה כלים כדי שבעת הצטרכותו יהי' לו ברירה באיזה מהן ישכב או באיזה מהן ישתה ואף שכולן שווין הם מ"מ דעתו של אדם פעמים ניחא ליה בהא ופעמים ניחא ליה בהא ואפילו הם שוות כידוע וכיון דבהצעת המטה ובהדחת כלים ליכא איסור מטעם שבת אלא כוונת חול ממילא כה"ג מותר דהרי אמרינן שאין כוונתו לחול אלא לשבת וכל שלצורך שבת מותר. ומה"ט כתבתי בספרי ח"ג דמותר להדיח כלים שאכל בהם ליל שבת ליום השבת אפילו יש לו כלים אחרים דכיון דבהדחת כלים ליכא איסור אלא משום דנראה כעושה לחול אבל כיון דיאכל בכלים אלו למחר א"כ בפועל אינו מדיח לחול אלא לסעודת שבת השניה כה"ג מותר לכ"ע".

והוסיף שם המשנה הלכות שאם שוטף את הסכו"ם אחר סעודת הלילה ולפי מחשבתו כעת לא יצטרך את הכפות למחרת, אעפ"כ מותר לו לשטוף את כל הסכו"ם, כיון ששינוי מחשבתו בצרכי

האכילה הוא דבר מצוי וממילא במה ששוטף גם את הכפות לא נראה כמכין משבת לחול. אמנם לצורך חריג שנראה בברור שהוא מכין לצורך חול וכגון שבלייל שבת אכלו אצלו אורחים רבים מאוד ולמחרת בשבת יאכלו אצלו רק מספר קטן מאוד של אנשים, בכה"ג גם המשנה הלכות כתב לאיסור משום "דכה"ג ידוע לכל שאין זה סדר ודרך אכילתו בשאר ימים וא"כ אף דג"כ אית ליה טעמא דאם ירצה יאכל באחד מהם מ"מ כיון שאין דרכו בכך לעולם אכתי נראה כעושה לחול", וכ"כ המשנה הלכות בתשובה אחרת (ח"ג סי' מא) ביתר אריכות להתיר לשטוף את הכלים לצורך הסעודה הבאה אפילו אם יש לו כלים אחרים.

אלא שמצאנו באוהל מועד (שער השבת דרך א נתיב ב) שכתב "מי שאין לו ג' קערות לג' סעודות מותר להדיח הקערות שאכל בהם לפי שצריך לתשלום ג' סעודות ומן המנחה ולמעלה אינו מדיחן הואיל וכבר אכל סעודה שלישית דאסור לטרוח בשבת לצורך החול...". וכעין דבריו מצאנו גם בתוספת שבת (סי' שכג ס"ק ח) שכתב "ומזה יש ללמוד לענין הדחת הכלים, אם יש לו עוד כלים אחרים נקיים, טוב שלא להדיחם בשבת כלל, והטעם משום טורח". ומבואר בדבריהם שרק אם בכל מקרה צריך לשטוף כי אין לו מספיק כלים יהיה מותר לשטוף גם י' כוסות (וכ"כ התוספת שבת במפורש שם ס"ק י, והובאו דבריו גם בכה"ח סי' שכג ס"ק לט) אך כל שיש לו אפשרות להמנע משטיפת כלים ולהשתמש בשטופים אין היתר. ובערוה"ש כתב (סי' שכג סע' ז) "ומ"מ אם יש לו כלים או כוסות בריוח אינו נכון להדיח כלל בשבת". וכ"כ בשו"ת אז נדברו (ח"ד סי' לו וח"ז סי' פח וע"ע ח"ב סי' כט) שנראה לעיקר כדברי הערוה"ש. וכן הגר"ע יוסף שליט"א (לוית חן אות ע) כתב שראוי להחמיר בזה. וכן החמיר בזה במנוחת אהבה (פ"א סע' ד) אלא שהוסיף שם שאם גם את הכלים הנקיים צריך לרחוץ משום שעלה עליהם אבק, אזי אם ירצה מותר לו לשטוף את הכלים המלוכלכים ולא את אלה שעלה עליהם אבק.

ואמנם עי' בשו"ת משנה הלכות (ח"ג סי' מא ד"ה ברם) מש"כ בדחיית הראיה מלשון האהל מועד. וע"ע בשו"ת מחזה אליהו (סי' סב אות ג) שכתב שמדינא הדבר מותר וביאר שמש"כ התו"ש והערוה"ש היינו דווקא ממידת חסידות אך אינו אסור מדינא. וכדברי המחזה אליהו משמע גם בשו"ת שבה"ל (ח"ו ריש סי' מב וע"ע בח"ה סי' לט ס"ק ג). וע"ע בשו"ת חוות בנימין (ח"א סי' כט ס"ק ו). ואחר שכתבתי דברי אלה ראיתי שבשו"ת הרי יהודה (ח"א סי' כז) דן באריכות רבה בנ"ד עיי"ש.

[בלוית חן (שם) הביא מספר בני ציון שדייק כנ"ל לאיסור גם מלשון השבלי הלקט (בסי' צה ודלא כמש"כ בטעות בלוית חן סי' צב) שכתב "וקערות שאוכל בהן בסעודה האחת רשאי להדיחן לצורך סעודתו האחרת אם הם צריכין לו לבו ביום דתניא קערות שאוכל בהן ערבית מדיחן ואוכל בהן שחרית. שחרית מדיחן ואוכל בהן בצהרים בצהרים מדיחן ואוכל בהן במנחה במנחה שוב אינו מדיחן אבל כוסות וקתנוניות וצלוחיות מדיחן והולך כל היום כולו שאין קבע לשתיה למדנו מכאן שאסור להדיח הקדירות שבשלו בהם לשבת שהרי אין צריכין להם לבו ביום". וממש"כ "אם הם צריכין לו", דייקו שדוקא כשידוע שצריכים לו אך בלאו"ה אסור. ולענ"ד אין זו ראייה מוכרחת דאפשר לבאר כוונת השבלי הלקט במש"כ "צריכין לו" היינו במדיח הכלים אחר סעודה ראשונה או שניה שאז עוד יש לפניו סעודה נוספת, אך אחר סעודה שלישית אסור לו להדיח הכלים, וכמו שלכאורה משמע מהמשך דברי השבלי הלקט שם כתב את החילוק בין הסעודות השונות. וכן לכאורה יש לבאר ע"פ הדוגמא שנתן השבלי הלקט בסוף דבריו מקדירות דדווקא בכה"ג של קדירה כיון שאין דרך להשתמש באותה קדרה מסעודה לסעודה אסור להדיחה, אך בשאר כלים

ה. הנחת כלים מלוכלכים במדיח כלים – כלים שאכל מהם בשבת מותר אחר הסעודה להניחם במדיח הכלים (ויפעיל את המדיח במוצ"ש), אך אסור לסדרם במדיח הכלים בסדר מיוחד המועיל לשיטפתם אלא יניחם בצורה סתמית כפי שבאים לידו.<sup>1</sup>

ו. שריית כלים מלוכלכים במים – מותר לשרות במים כלים שאם לא ישרה אותם יימשכו אליהם מיני חרקים, וכן מותר להשרות כלים שעלולים להתקלל אם לא יישרם במים (כגון כלי כסף שעלולים להתקלל אם לא יסיר את שאריות האוכל שעליהם). וכן מותר להשרות כלים שאם לא ישרה אותם ידבקו שאריות המזון לכלי ויקשה להדיחם במוצ"ש.<sup>2</sup>

שדרך להשתמש מותר אפילו אם יש לו כלים אחרים. ואחר כותבי זאת ראיתי בשו"ת משנה הלכות (ח"ג שם בתחילת הסימן וע"ע בזה שם סי' מ ד"ה ולענ"ד) במכתבו למח"ס בני ציון, שהבני ציון רצה לדייק כנ"ל לאיסור מדברי השבלי הלקט הנ"ל והמשנה הלכות השיב לו בזה "הנה בהא דיוקא דאם הם צריכים לו באמת קשה לדייק כן לענ"ד וכמו שאמרו בגמ' עירובין אי דייקנא כולי האי לא גמירנא דכנראה שגרת לישנא הוא אלא גם לפי דעת כ"ג יש לומר דרצה להדגיש בזה דמותר להדיח מיד אחר אכילה אפילו בלילה לצורך מחר ולא צריך להמתין עד לפני האכילה ממש וכמו שכתבו בזה האחרונים בלשון הש"ע סי' שכג שכתב מדיחין כלים לצורך היום ועיין א"ר ומשנ"ב שם והכ"נ י"ל אם הם צריכים לבו ביום מותר מיד להדיחם". ואח"כ הביא המשנה הלכות שמלשון בה"ג וספר העיתים נראה לדייק דכל שלא מדיח לצורך חול מותר ואפילו אם יש לו כלים אחרים (ודלא כבני ציון שאוסר), אלא שסיים בה "וכ"ז אם אמרתי שנוכל לדייק בכל הלשונות האלו כי לענ"ד קשה לדייק דיוקים כאלו אף שדברי רבותינו הראשונים כל קוץ תורה שלימה הם כידוע".<sup>3</sup>

ה) בשו"ת אגרו"מ (או"ח ד סי' עד עמ' קמה אות ד) התיר להניח את הכלים המלוכלכים במדיח (ויפעיל את המדיח אחר שבת), וכתב שאין בדבר משום הכנה משבת לחול, אלא שכתב שאסור לסדרם במדיח בסדר הנוח להדחתם משום שיש בדבר הן איסור מצד הכנה והן חשש לאיסור בורר (ועי' מש"כ בזה בס"ד בחיבורינו 'אות היא לעולם-בורר' פ"ד סע' ג). וכ"כ בשו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' מג) להתיר לשים את הכלים במדיח אחר שימושם (ע"מ להפעילו במוצ"ש) וטעמו "...נראה דאין בזה איסור כיון דעכ"פ צריך להניח הכלים מידו לאחר סילוקן מן השלחן באיזה מקום שהוא, וכיון דזה דרכו בכל יום להניח שם הכלים שאינם מכובסים מותר". אלא שגם הוא (כהאגרו"מ) מוסיף ומזהיר בזה "אלא שצריך לזהר שלא יסדרם ויתקנם למוצ"ש דהוה הכנה לחול אלא יניחם שם בסתם וליכא בזה שום איסור...". וכדבריהם להתיר כתבו גם בשו"ת באר משה (ח"ג סי' מח, ח"ו סי' פא עמ' רנד ועיי"ש שהוסיף שנכון שיוציא התקע מהשקע לפני שבת וכד' ע"מ שלא יטעה בטעות להפעילו בשבת), שו"ת שרגא המאיר (ח"ו סי' קסה ס"ק ג) ושו"ת מחזה אליהו (סי' ס), ודלא כשו"ת דברי שלום (קרויז ח"ג סי' פו) שכתב לאסור בזה.

ו) עי' בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פי"ב סע' ב-ג) ושם חילק בין שמירה הכלים במים בשביל שלא ידבקו, ובין כלים שכבר נדבקו בהם שאריות המאכל ורוצה להקל את ההדחה במוצ"ש (וע"ע בשש"כ מהד"ג פכ"ח סע' פט). ועי' בספר מנוחת אהבה (פי"א סע' ו), ולענ"ד נראה לצרף להיתר זה את מה שהבאנו לעיל (פ"א ס"ק יז) מהחיי"א עיי"ש. וע"ע שו"ת מנחת שלמה (מה"ת סי' לו ס"ק ו), שולחן שלמה (סי' שיט ס"ק ו ד"ה להניחו) ושו"ת מחזה אליהו (סי' נד סוף ס"ק ו, סי'

ז. **הדחת כלים לצורך סידור הבית** – אם אין לו עוד צורך בשבת בכלים המלוכלכים, אך מציאות הכלים המלוכלכים בבית גורמת לכך שהבית אינו נאה ומכובד כראוי לשבת, מותר להדיח את הכלים כנצרך לצורך סידור הבית.<sup>2</sup>

ח. **הנחת בגדים מלוכלכים במכונת כביסה בשבת** – יש מהפוסקים שכתבו שאם נוהג בימות החול לאכסן את הכביסה המלוכלכת במכונת הכביסה מותר להניח שם את הכביסה גם בשבת (אמנם מי שרגיל למלא את מכונת הכביסה רק בסמוך להפעלתה לצורך השימוש בה אינו יכול לסמוך על ההיתר הנ"ל).<sup>3</sup> ויש מהפוסקים שכתבו שבכל מקרה אסור בשבת להניח כביסה מלוכלכת בתוך מכונת הכביסה, ואפילו אם בימות החול דרכו להניח את הכביסה המלוכלכת ישירות במכונת הכביסה לצורך איכסונה.<sup>4</sup>

נה אות ה, סי' נט ס"ק א) וע"ע בשו"ת לבושי מרדכי (לקו"ת סי' א ס"ק ח) במש"כ בעניין קינוח סכין של מילה מהדם בשבת בשביל שלא יעלה חלודה, ובשו"ת אז נדברו (ח"ב סי' כט, ח"ו סי' כג ס"ק א) במש"כ לגבי הדחת כלים במים קרים כשאין די ברחיצה זו לנקיון הכלים וצריך אחר השבת לחזור ולהדיחם במים חמים.

ז) שו"ת מהרש"ג (ח"א או"ח סי' סא) וע"י לעיל (ס"ק א) ובשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פי"ב ס"ק ח). וע"ע בשו"ת מחזה אליהו (סי' נד סוף ס"ק ו) שהביא את לשון השערים המצוינים בהלכה שכתב "ולפ"ז במקום ששכיח שרצים זבובים נמלים וכד' הנמשכים אחר הכלים המלוכלכים מותר לשטוף אותם במים צוננים לחוד". והמחזה אליהו העיר בזה שאין להתיר אלא את הפעולה המינימלית ביותר הנצרכת לצורכו (וע"י לעיל פ"א ס"ק יב שהבאנו שהמחזה אליהו חולק על המהרש"ג וצ"ע אם גם כאן תהיה נפק"מ למחלוקתם). וע"ע בשו"ת ציץ אליעזר (חי"ד ריש סי' לז) שהתיר לשטוף כלים בבה"ח מסיבות הגיניות אפילו שאין בהם עוד צורך בשבת. וע"ע בשו"ת אגרו"מ (או"ח א סי' קיב) שכתב שאחר שציחצח השיניים בשבת לא ישטוף את המברשת "משום שאין לו צורך שוב היום ואין לרחוץ בשביל מחר". והעידו בפני שכ"כ גם הגר"מ אליהו זצ"ל (בשו"ת מאמר מרדכי ח"ד שעתיד להתפרסם בעז"ה בקרוב) לאסור בזה. ולפי מש"כ לעיל נלענ"ד שאם מדובר באדם איסטניסט, ובכל פעם שיכנס לחדר בו נמצאת מברשות השיניים המלוכלכות יגרום לו הדבר צער, יש להתיר את שטיפתם דלא חשיב שטיפה לצורך חול. [ויש להעיר דעצם דין צחצוח שיניים בשבת נתון במחלוקת האחרונים וע"י בזה בשו"ת שרידי אש (או"ח סי' ל), שו"ת אגרו"מ (שם), שו"ת מנח"י (ח"ג סי' מח, ח"ה סי' קד), שו"ת ציץ אליעזר (ח"ח סי' טו), שו"ת יבי"א (ח"ד או"ח סי' כז-ל) ושו"ת משנה הלכות (ח"ה סי' נב)].

ח) בשו"ת משנה הלכות (ח"ד סי' מד) דן בזה וכתב "ובדבר אי מותר להשים בגדים מלוכלכים למכונת כביסה בשבת או דילמא נראה כמכין לכביסה למוצש"ק הנה אי משום הא גדולה היה ליה לחוש דהרואה יאמר דרוצה לכבס בשבת ויבא לידי חשד אבל כנראה דגם זה תלוי בדרך השימוש שאם הדרך להשתמש כן בימי החול שמשמיים בגדים הצואים במכונה ולא מכבסים מיד אלא מונח שם א"כ אין זה הכנה לכביסה אלא שזה דרך ומקום להניח בגדים המלוכלכים א"כ גם בזה ליכא איסור ואי משום מראית העין אין אנו גוזרים גזרות מה שלא גזרו חז"ל... ואי משום מוקצה שהמכונה הוה מוקצה הנה כתבתי לעיל סי' מג לענין מכונת כביסת כלים והדין אחד הוא גם כאן שאם משתמש כן בימי החול אינה מוקצה וגם אי נאמר כן מ"מ אם אינה מזיזה



**ט. ניקוי השולחנות בבהכנ"ס או בבית אחר סעודה שלישית קודם תפילת ערבית** – אחר שסיימו הציבור לאכול סעודה שלישית בבהכנ"ס אין להם לסדר את השולחנות והרצפה משאריות הסעודה. אמנם אם הם צריכים להשתמש בשולחנות לצורך תפילת ערבית, או אם בהכנ"ס נמצא במצב שאינו ראוי ומכובד להתפלל כך, מותר לנקותו ולסדרו כנדרש על מנת שיוכלו להתפלל ערבית כראוי.

וכן הדין בביתו אחר שאכל סעודה שלישית אם משתמש עדיין בחדר זה מותר להסיר מהשולחן את כלי הסעודה (ויכול להניחם איך שירצה והיכן שירצה ובלבד שיזהר מאיסור בורר). אמנם אם אינו עתיד להשתמש שוב בחדר זה עד מוצאי שבת, או שסיים סעודתו ברגעים האחרונים של שבת, אזי אסור לו להסיר את הכלים ולסדר את השולחן.

**י. טלטול חפצים בשבת לצורך מוצ"ש** – אסור לטלטל ולהביא חפצים (אפילו שאינם מוקצה) בשבת לצורך מוצ"ש.

בשעה שנותן שם הבגדים ליכא מוקצה בכה"ג ולכן נראה דמותר לשום הבגדים במכונת כביסה אם דרכו בחול כו'. וכ"כ להתיר בזה בשו"ת באר משה (ח"א סי' לב ס"ק יד וס"ק טז) אלא שנכון שידאג לכך שהמכונה תהיה מנותקת לפני שבת מהחשמל (ועיי"ש שהביא לדברי החלקת יעקב המובאים לקמן וחלק על ראיותיו לאיסור).

אמנם בשו"ת חלקת יעקב (או"ח סי' קז) כתב שאין לומר שמכונת הכביסה זהה לארגז המיועד לכביסה המלוכלכת, ואסור לשים בשבת כביסה מלוכלכת בתוך מכונת הכביסה ואפילו אם דרכו לעשות כך בחול, וזאת מג' טעמים: א. משום הכנה מקודש לחול (ולענ"ד יש להעיר קצת על טעמו זה ממה שהבאנו לעיל פ"א ס"ק יז מהחיי"א עיי"ש). ב. משום עובדין דחול. ג. שמא יש מים במכונה או שישפכו מים מצינורות המכונה על הבגד ויהיה בזה משום מלבן. וכ"כ לאסור בזה בשו"ת מחזה אליהו (סי' ס ועיי"ש שביאר מדוע אסור בזה למרות שהתיר להניח כלים מלוכלכים במדיח כלים בשבת כנ"ל ס"ק ט).

ט) שו"ת אג"מ (או"ח ד סי' ע ס"ק ב) וע"ע בשו"ת מנחת שלמה (שם ס"ק ו) שמשמע ממנו שניקוי בסיסי שלא ביסודיות מותר בכל מקרה.

[ויש להעיר שעצם ההיתר לערוך סעודה שלישית בבהכנ"ס אינו פשוט כ"כ ויעויין מש"כ בזה בשו"ת הר צבי (או"ח א סי' עג), שבה"ל (ח"ט סי' כט), יחו"ד (ח"ג סי' י), יבי"א (ח"י או"ח סי' יד) ולהורות נתן (ח"א סי' ו).]

י) עי' לעיל בהערה הקודמת ועי' שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פז).

יא) כתב בעל השלמה (שבת כג ב ד"ה מסקנא) "ומחמה לצל אסור דבר שמלאכתו לאיסור, אפילו לר"ש דלית ליה מוקצה, דכיון שמלאכתו לאיסור אינו עשוי בסתמא להשתמש בו בשבת ואם מטלטלן מחמה לצל כמטלטל משבת לחול הוא. ולא דמי לדבר שמלאכתו להיות, דהתם כשמטלטלו מחמה לצל סתמיה לצורך שבת הוא שהרי עשוי להשתמש בו היום. אבל דבר שמלאכתו לאיסור סתמיה אינו עשוי להשתמש בו היום, ואם מטלטלו מחמה לצל כמטלטלו משבת לחול דמי". וכ"כ בעל המאורות (שבת קכד א ד"ה כל הכלים) והמאירי (שבת קכד א ד"ה מקצת) שטעם הדבר שאסור לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל הוא משום שמכין משבת לחול, (ואמנם יש להעיר בזה מדברי הרמב"ם בהל' שבת פכ"ד ה"ג שם משמע שהאיסור הוא משום שמא יעשה מלאכה ואכמ"ל בזה).

**יא. הבאת צרכי הבדלה בשבת** – אין להביא בשבת את צרכי ההבדלה (אף אלה שאינם מוקצה) ע"מ שיהיו מוכנים במוצ"ש להשתמש בהם, אמנם אם מביאים בצנעה וישתמש בהם גם בשבת (כגון שיריח מהבשמים או ישתה מהיין) מותר, ובשעת הדחק כגון שאם לא יביאים בשבת לא ימצא להביאים במוצ"ש מותר להביאים גם ללא התנאים הנ"ל (צנעה ושימוש בשבת)<sup>2</sup>.

**יב. טלטול שעון או משקפיים כשלא יצטרך להם עוד בשבת** – אם דרכו ליקח עמו תמיד שעון או משקפיים לקריאה או ראייה מרחוק וכד' מותר לקחתם עמו בשבת אף שאינו חושב שיצטרך להם לבו ביום<sup>3</sup>.

ובטעם הדבר שהתירו לטלטל כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל הבאנו שכתב בעל ההשלמה משום שעשוי להשתמש בו היום, והמאירי כתב שטעם ההיתר הוא משום שמטלטל לצורך מניעת הפסד (והוא לכא' כעין מש"כ לעיל פ"א ס"ק יב דכל שאם לא יעשה המעשה בשבת לא יוכל לעשותו בחול וה"ה הכא שאם לא יטלטלו בשבת מחמה לצל לא יוכל למנוע את הנוזק או הפסד וע"ע לקמן סע' כט). ומבואר מדבריהם שטלטול חפץ שאין צורך בו בשבת אסור (א"כ הוא מקום הפסד וכמאירי הנ"ל) וע"ע בזה בשו"ת באר משה (ח"א סי' כה ס"ק א-ב).

ומצאנו כתוב בספר מנהגי מהר"ש מנוישטט (סי' פח סע' א) "מה"ר שלום זצ"ל אסר לבחורים להביא יין ביום השבת לשותותו ליל מוצאי שבת, אך אם לשותות מעט מהם בשבת מותר להביאם כדי לשותות הלילה". ומבואר בדבריו שגם בעצם הבאת חפצים בשבת לצורך מוצ"ש יש משום הכנה משבת לחול. וכעין זה כתוב גם בספר המנהגים לר' איזיק טרנא (הל' פסח) שאסור להביא יין ביו"ט לצורך יו"ט שמלחרתו. ודברי ר' איזיק טרנא הובאו להלכה במג"א (סי' תרסז ס"ק ג) ובמשנ"ב (ס"ק ה). וע"ע לעיל (פ"א ס"ק יז) מה שהבאנו מהחיי"א. וע"ע מש"כ בזה בשו"ת נחמת יוסף (סי' לח) ולענ"ד יש להשיב על חלק מדבריו.

[יש להעיר שישנם מקרים שאפשר שנתיר לטלטל בשבת לצורך חול וכגון שפעולת הטלטול לא תוכל להתבצע בחול אלא רק בשבת (עי' לעיל פ"א סע' ז) וכן אם מניעת הטלטול בשבת תגרום למניעת עשיית רצונו לצורך שבת (עי' לעיל פ"א סע' ח) וכד'.

(יב) עי' לעיל (ס"ק יא) מה שהבאנו ממהר"ש וממהר"א טרנא ומהמג"א, וכתב החיי"א (כלל ס סע' טו) "ואין להביא יין להבדלה בשבת, אם לא שא"א להשיג במוצ"ש", ומבואר שהטירחה להכין צרכי הבדלה אסורה בשבת משום הכנה, וממש"כ להתיר בכה"ג שא"א יהיה להשיג יין במוצ"ש מוכח כדברי המהרש"ג הנ"ל (פ"א ס"ק יב) וכמו שכתב שם במפורש המהרש"ג (ד"ה ואשביהו) בביאור דברי החיי"א, שכל שלא יוכל לעשות את המעשה במוצ"ש לא נאסר משום הכנה.

בשו"ת אז נדברו (ח"ו סי' פא) כתב להתיר לכתחילה להביא בשבת בשמים לבהכ"ס לצורך הבדלה ובתנאי שיביאים בצנעה ויריח מהם בשבת, והוסיף שבשעה"ד יש להתיר גם בלא תנאים אלה. אמנם בספר שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פא) כתב לגבי הבאת יין שההיתר בשעה"ד הוא רק בכה"ג שיביאנו מספיק מוקדם כך שעוד יהיה אפשר לשותות ממנו בשבת (אע"פ שבפועל לא ישתה ממנו). וע"ע מש"כ לעיל (פ"א ס"ק יז) בשם החיי"א. וע"ע מה שדן בזה בשו"ת הרי יהודה (ח"א סי' כו).

(ג) ע"פ הנ"ל (פ"א סע' ז ס"ק יב וסע' ט ס"ק יד-טו).

**יג. לקיחת מפתח בשבת כשעתיד לחזור לביתו רק במוצ"ש** – מותר לצאת מביתו סמוך לחשיכה וליקח עמו מפתח אפילו אם אינו עתיד לחזור לביתו (ולהשתמש במפתח) עד הלילה"ד.

**יד. החזרת טלית לביתו אחר התפילה** – מי שדרכו בימי החול לקחת עמו את הטלית לביתו, מותר לו אחר התפילה בשבת להחזיר את הטלית לביתו אף אם לא יצטרך לה עוד בשבת"י.

**טו. החזרת ארבעת המינים למים אחרי שנטלם** – מותר ביום טוב של סוכות, להחזיר את ארבעת המינים למים אחר נטילתם, בשביל שלא יכמשו, וכן מותר להניחם בתוך המקרר, אע"פ שאין בכוונתו להשתמש בהם שוב עד למחרת"ז.

**טז. החזרת מאכלים למקרר או למקפיא כשלא יצטרך להם עוד בשבת** – מותר להחזיר בשבת מאכלים למקרר גם אם לא יצטרך להם עוד בשבת, והיתר זה נכון גם למאכלים שלא היו במקרר קודם לכן"י. ובעניין הנחתם במקפיא נחלקו הפוסקים, יש אוסרים

(יד) ע"פ הנ"ל בהערה הקודמת וע"ע בשו"ת מנחת שלמה (שם ס"ק ט), שמירת שבת כהלכתה (מהש"ג פכ"ח סע' פט וס"ק רי) ומנוחת אהבה (פי"א סע' יב).

(טו) ע"פ הנ"ל (פי"א סע' ט ס"ק יד-טו), וביאר במנח"ש (שם אות ג) שהמדובר במי שרגיל להחזיר את הטלית מבהכנ"ס גם ללא חשש גנבה או הפסד וע"ע שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פט).

(טז) כ"כ להתיר בזה בדעת" (סי' תמד סע' א ד"ה ויש להביא) ובאורחות חיים (מספינקא סי' תרנד ס"ק א), וכ"כ להתיר זאת בשו"ת מנח"ש (מה"ת סי' לו ס"ק ה וע"ע מש"כ לעיל פי"א סע' ט) וכן יש להביא טעם נוסף להיתר ע"פ מש"כ (פי"א ס"ק יב) לפי דברי המהרש"ג שכל שלא יוכל להשיג את התועלת מהמעשה בחול לא נאסר משום הכנה, והרי כאן אם נאסור עליו להחזיר את ארבעת המינים למים עד צאת יו"ט יש לחשוש שבנתיים יכמשו ארבעת המינים והכנסתם למים במוצאי יו"ט כבר לא תוכל להביא את אותה תועלת.

ואמנם מדברי הדעת" משמע שההיתר הוא דווקא במקרה שהיו ארבעת המינים במים קודם לכן ועכשיו רק מחזירים למים, אך ליתן הארבעת המינים בתחילה ביו"ט נראה שאסור, וכ"כ בשו"ת מחזה אליהו (סי' סא אות ב ס"ק ג). וע"ע בהמשך דברי הדעת" (ד"ה ועי' בכפ"ת) שהביא מחלוקת בין הכפות תמרים ללבוש אם די במה שהמים היו מוכנים קודם לכן או שצריך גם שהארבעת המינים היו במים קודם לכן. (ואמנם לענ"ד מדברי המהרש"ג הנ"ל מוכח להתיר בכל עניין וצ"ע). וע"ע בשו"ת מחזה אליהו (סי' נה אות א) שאף לדעת המחמירים יהיה מותר לשים את ארבעת המינים במקרר ע"מ שלא יתייבשו.

(יז) ע"פ הנ"ל (פי"א סע' ט) התיר במנח"ש (שם אות ז) לשים בשבת במקרר את המאכלים אע"פ שיצטרך להם שוב רק לאחר שבת, וכן יש להתיר לשים מאכלים של חבירו במקרר שלו (כגון שמקרר של חברו התקלקל) וטעם הדבר "הואיל וכל אדם דרכו להעמיד במקרר". וכ"כ להתיר בזה בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פי"ה ה"ט, פכ"ח סע' פט וס"ק רא) וכתב שהיתר זה הוא גם במאכלים שלא היו במקרר קודם לכן.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ח סי' כד) כתב ג"כ להתיר בשבת לשים אוכל בקירור ע"מ לשומרו, אלא

בכל מקרה, ויש מתירים במאכלים יבשים (ובמקום צורך מתירים גם במאכלים לחים שיקפאו מחמת הנחתם במקפיא), ויש המתירים לכתחילה גם בחלק מהמאכלים הלחים (ועיין בהערה י"ח).

**יז. החזרת מאכל לפלטה לצורך מוצ"ש** – אדם שאכל בשבת מאכל וברצונו לאוכלו גם במוצ"ש, אין לו להחזיר את המאכל על גבי הפלטה ע"מ שיהיה חם במוצ"ש י"ט.

שהוא התיר זאת מטעמו של המהרש"ג (הנ"ל פ"א ס"ק יב) "דכיון שאין כוונתו בזה להרויח העבודה בחול, רק שהדבר מוכרח להיות בשבת דוקא, שלא תגנב או כדי שלא תתקלקל מחום השמש עיי"ש, כן הוא בנד"ד ממש דהכוונה רק שלא תתקלקל אין בזה משום איסור הכנה לחול". גם בשו"ת באר משה (ח"א סי' כה) כתב להתיר לשים את המאכלים במקרר בשבת אע"פ שלא יזדקק להם עוד בשבת וטעמו משום שהרי מותר לטלטל המאכלים בשביל לסדר השולחן וממילא יכול להניחם היכן שירצה ועוד שהרי באוכלים אין גזירת מוקצה כלל ומותר לטלטלם כמה שירצה וממילא יהיה מותר לו גם להניחם היכן שירצה.

וכן סוברים להתיר בזה בשו"ת תשובות והנהגות (ח"א סי' רכז), שו"ת מחזה אליהו (סי' סא וע"ע שם בסי' נה ס"ק י), שו"ת שערי עזרא (ח"ב סי' כז ס"ק ב), שו"ת מנחת אשר (ח"א סי' כ אות ה ס"ק א) ושו"ת הרי יהודה (ח"א סי' כו ס"ק ה). וכבר קדם להם בשו"ת בית ישראל (לנדא סי' סב) שהתיר להוליך את החלב הנשאר מהסעודה למרתף שהוא יותר קריר ע"מ שלא יתקלקל. [ודלא כמנוחת אהבה (פ"א סעי' ז וסעי' יא) שכתב להחמיר בזה אא"כ יש חשש שיתקלקל המאכל שאז יהיה מותר להכניסו למקרר וגם זה רק בתנאי שעדיין לא סעד סעודה שלישית וגם אז לא יאמר בפירוש שמכניסם לצורך שמירתן לימי החול, ורק אם נוטל המאכלים מן השולחן ע"מ להשתמש בשולחן אזי יהיה מותר (אפילו אחר סעודה שלישית) ליתנם במקרר (ולא יאמר בפירוש שעושה לצורך חול). וע"ע במנוחת אהבה (שם ס"ק 22) שכתב שבכה"ג שאינו שם את המאכל במקרר ע"מ לקררו אלא רק ע"מ לשמור על המשך טריות האוכל, אזי המקל יש לו על מי לסמוך].

יח) בשו"ת תשובות והנהגות (שם) כתב לאסור להניח את המאכלים במקפיא משום "שכוונתו מוכח מתוך מעשיו להכנה" אלא יניחם בשבת במקרר ואחר השבת יעבירם למקפיא. אמנם בשו"ת מנחת יצחק (שם) ובשו"ת מחזה אליהו (סי' סא) כתבו שבמאכלים יבשים שלא ישנו את מצבם (שינוי מצב צבירה מנוזל ליבש) מחמת ההקפאה פשוט הדבר להתיר להניחם במקפיא וכל מה שיש לדון הוא דווקא בהכנסת אוכל נוזלי למקפיא בשבת שמחמת זה נקפא ומשנה מצבו (מצב צבירה) שאולי יש לחוש בזה משום נולד או מוליד (אלא שהמנחת יצחק סיים בזה שבמקום צורך יש להתיר גם בנוזלי, ואילו המחזה אליהו אוסר בנוזלי). ובספר שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פ"י סעי' ה, פכ"ח סעי' פט) מתיר להכניס לתא ההקפאה כל מאכל אפילו נוזלי ובתנאי שאין שמו משתנה מחמת הקפאתו (ודלא כמים שבקפיאתם בני אדם קוראים להם 'קרח' ולא 'מים'). וכן בשו"ת שערי עזרא (שם) ובשו"ת מנחת אשר (שם) כתבו שמותר להחזיר למקפיא אלא שלא ביארו בדבריהם מחלקים בזה בין סוגי המאכלים. וע"ע מה שדן בזה בשו"ת הרי יהודה (שם).

יט) לעיל (ס"ק יז) הבאנו ארבעה טעמים שנזכרו בפוסקים להתיר החזרת המאכלים למקרר בשבת. א. הגרשז"א זצ"ל כתב להתיר מטעם שהיא פעולה שעושה אותה בצורה סתמית ללא מחשבה על תועלתה. ב. המנח"י כתב ע"פ המהרש"ג להתיר משום שאם לא יעשה את הפעולה בשבת לא יוכל לעשותה בימי חול (שהרי האוכל יתקלקל אם לא ישים אותו במקרר). ג. הבאר

משה כתב להתיר משום שממילא צריך לפנות את השולחן וכשמפנה יכול להניח המאכל היכן שנוח לו. ד. עוד כתב הבאר משה להתיר משום שאין מוקצה כלל באוכלים ומותר לטלטלם גם שלא לצורך כלל.

והנה הן טעמו של הגרשז"א והן טעמו של המנח"י אינם שייכים בנ"ד (שהרי הנחת המאכל על הפלטה אינה פעולה סתמית ללא מחשבה, וכן לא יגרם למאכל כל קלוקל אם לא יניחו על הפלטה), ובטעמי ההיתר של הבאר משה, הרי שטעמו השני שייך גם בנ"ד אמנם בטעמו הראשון יהיה הדבר תלוי לכאורה בשאלה היכן המאכל מונח כעת דאם הוא מונח במקום שאינו מפריע (כגון על השיש כשאין לו צורך בשיש לדברים אחרים) ממילא אינו מוכרח לפנות את המאכל ולא שייך לומר שממילא כבר יניחנו היכן שירצה. ואחר כותבי זאת ראיתי בשו"ת הרי יהודה (שם) שצייד להתיר החזרת מאכל למקרר מטעם דהוי מעשה קטן שלא ניכר שהוא לצורך חול כיון שהוא ראוי לאכילה בו ביום (והוא כעין מש"כ אנו לעיל פ"א סע' ו עיי"ש), ולפי דבריו יש לכאורה סברא להתיר בנ"ד שהרי הוי מעשה קל ולא ניכר שהוא לצורך חול.

ולעניין מעשה שאלתי את הגרש"א שטרן שליט"א והשיב שיש להחמיר בדבר. והוספתי לשאול אם בכה"ג יהיה אפשר להקל בשעת הצורך שלא להוריד כלל את המאכל מהפלטה ולהתיר להוציא ממנו אוכל כשהוא על הפלטה ולסמוך על הסוברים שאין בכה"ג איסור מגיס (ואז ממילא המאכל ישאר ע"ג הפלטה לצורך מוצ"ש בלי שיצטרך לעשות שום פעולה לצורך זה), והשיב לי שאפשר להקל בכה"ג ולהוציא את המאכל מהסיר אפילו כשהוא ע"ג הפלטה (אלא שיש להקפיד שיהיה המאכל מבושל כל צורכו וכן שרק יוצא עם הכף מהסיר ולא יבחוש בתבשיל שבסיר).

[מקור הדיון הוא בגמ' ביצה (לח ב) "תניא אחד מביא את האור ואחד מביא את העצים... ואחד מגיס כולן חייבין... ועיי"ש ברש"י (ד"ה כולן). ובגמ' שבת (יח ב) "...צמר ליורה לגזור אמר שמואל ביורה עקורה וניחוש שמא מגיס בה בעקורה וטוחה" ועיי"ש בתוס' ובמהרש"א. ומצאנו בראשונים (רא"ש שבת פ"א הל"ד ועיי"ש בקר"נ ס"ק ב, רא"ש שבת פ"ג סי' יא ועיי"ש בתפא"ש פ"ג ס"ק טז, רמב"ן שבת שם ד"ה והלא מגיס, רמב"ם שבת פ"ט ה"ד וע"ע במ"מ שם, רמב"ם שבת פ"ג ה"א וע"ע בראב"ד שם, תרומה סי' רלא, דינין והלכות מהר"י ווייל אות ל ועו"ר) שתי מחלוקות הנוגעות לעניינינו, הראשונה האם יש איסור מגיס במבושל כ"צ, והשנייה האם בהוצאת תבשיל מהקדרה בכף יש משום איסור מגיס.

והנה יש מהפוסקים (עי' מג"א סי' שיח ס"ק מד וע"ע משנ"ב ס"ק קיז ובערוה"ש סע' נח) שכתבו להחמיר אפילו בהוצאה בכף במבושל כ"צ העומד ע"ג האש, אמנם דעת השו"ע (או"ח סי' שיח סע' יח) להתיר להגיס במבושל כ"צ אפילו אם הקדירה עדיין ע"ג האש (כן הבין המשנ"ב בדבריו שם ס"ק קיג וס"ק קטו וע"ע שו"ת ישכיל עבדי ח"ז או"ח סי' כו), ובט"ז (ס"ק כג וע"ע בבהל"כ אף) משמע דס"ל שאין כלל איסור הוצאה בכף וכל הדיון הוא רק בהגסה ממש וכ"כ באג"ט (אופה סע' י"ז) להתיר להוציא במבושל כ"צ. וע"ע במהרש"ם (דע"ת כאן) במש"כ בשם המהרל"ב. ויעוין גם בשו"ת ישכיל עבדי (שם ס"ק ג) שביאר שגם הרמ"א החמיר דווקא בהגסה. וכן ראיתי בס' הל' שבת בשבת (עמ' תקכ"ה) שהבין במהר"י ווייל (שהוא מקור דברי הרמ"א) שלא אסר אלא בהגסה ממש אך לא בהוצאה בכף.

וא"כ בנ"ד שאם יוריד את הקדירה לא יוכל להחזירה לצורך מוצ"ש יש לסמוך על הסוברים שאין איסור מגיס בהוצאה ממנה (אם היא מבושלת כ"צ).

ומצאתי מקור לדברינו אלה בשו"ת רבפ"ע (ח"ג סו"ס מד) שכתב להתיר לצורך מצוה רבה (לתת

**יח. הוצאת מאכל קפוא בשבת בשביל שיפשיר ויוכל לאוכלו במוצאי שבת** – יש מהפוסקים שאסרו להוציא מאכל קפוא בשבת מתא ההקפאה, על מנת שיפשיר ויוכל לאוכלו במוצאי שבת (אפילו חל יו"ט במוצאי שבת). אמנם יש מהפוסקים שכתבו להתיר זאת ובתנאי שיוצאינו מספיק מוקדם כך שיהיה מופשר וראוי לאכילה עוד בשבת, וכן שיהיה בדבר צורך מצוה (כגון שמפשיר את המאכל לצורך סעודת יו"ט שחלה במוצאי שבת).<sup>2</sup>

**יט. אמירת 'ותן טל ומטר לברכה' צ' פעמים בשבת לצורך מוצ"ש** – מותר לומר בשבת צ' פעמים (ויש נוהגים ק"א פעמים) 'ותן טל ומטר לברכה' ואין בכך איסור הכנה לצורך מוצ"ש, ויש מהפוסקים שכתב לאסור זאת משום הכנה משבת לחוליא.

---

מאכל לעני) להוציא מע"ג האש במבושל כל צורכו. וכן הוא בחזו"א (סי' לו ס"ק טו) שכתב שאף שהמשנ"ב מחמיר בלהוציא מע"ג האש נראה שאם מיירי בכה"ג שיהיה בעיה להחזיר אחר שיוריד הקדרה, יש להקל להוציא כשהיא ע"ג האש (אלא שהחזו"א דיבר כשהבעיה היא מחמת דיני החזרה ואילו אנו מדברים בכה"ג שאין איסור החזרה אלא שיש איסור משום הכנה לצורך חול). וכעין דברי החזו"א ראיתי גם בשו"ת באר משה (ח"ו סי' קיד) שבמקום צורך מצוה (וכד') מותר להוציא מקדרה העומדת ע"ג האש. וכן העידו בפני שהגר"מ אליהו סצ"ל היה מתיר בזה לצורך האכלת קטן. וע"ע בשו"ת מנח"י (ח"ה סי' קכז ס"ק ו), שבה"ל (ח"י סי' יא ס"ק ב) ואז נדברו (חי"ד סי' ל"ו).

כ) בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פ"י סע' י, פכ"ח סע' פט) ובשולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א אות יג) אסרו זאת ולא חילקו. אמנם בחזו"ע (שבת ח"ב עמ' תמז) ובשו"ת מחזה אליהו (סי' סד) כתבו להתיר זאת ובתנאי שיהיה בדבר צורך מצוה ושיהיה מופשר כבר בשבת, וכן משמע בשו"ת הרי יהודה (ח"א סי' כו). [והוסיף המחזה אליהו שאם הוא משקה נזולי שקפא אז יש לו להניחו בתוך קצת מים כדי שירד מה שימס ויתבטל בתוך המים (משום חשש לאיסור נולד וע"ע בזה בשו"ע סי' שיח סע' טז שלא חשש בזה לנולד וע"ע שם ברמ"א שמקל בזה במקום צורך)]. ונלענ"ד להביא קצת סיוע לדברי המתירים דכתב הרוקח (סימן רסה) "וכשחל י"ד בשבת שואבין ליל י"ג מן הנהר או מן הבאר ואין שואב מן הבור בחצרו בשבת ללוש כי צריך הרבה ונראה כממלא לגנתו ולחורבתו כדמשמע בשילהי מס' עירובין". ודברי הרוקח הובאו להלכה בפר"ח (או"ח סי' תנה ס"ק א ד"ה כתב הרוקח). ובשו"ת בית יהודה (עייאש או"ח סי' נז) נשאל לגבי מים לצורך המצות שנשאבו לפני שבת אם מותר בשבת ביום לטלטלם לתוך המים בשביל שלא יתחממו מחום השמש או שאסור משום הכנה לחול. והשיב להתיר כיון שהמים ראויים לשימוש בשבת, והביא ראיה לדבריו מדברי הרוקח הנ"ל שהאיסור הוא דוקא משום שצריך למלא הרבה דמיחזי כממלא לגנתו חורבתו אך בלא זה אין לחוש להכנה. ונלענ"ד לבאר כוונתו דכיון שהוא צורך מצוה והוא ראוי לשימוש בשבת יש להתיר, ועדיין צ"ע אם ראיה זו מוכרחת. [וע"ע מה שסיים שם הבית יהודה "ומיהו נראה יותר טוב לשתות ממנו מעט בשבת"].

כא) עי לעיל (פ"א ס"ק ח) בשם הציץ אליעזר והגרשז"א זצ"ל שהתירו זאת. אמנם בשו"ת קנה בשם (ח"ב או"ח סו"ס י) כתב לאסור זאת וכ"כ הגר"מ אליהו זצ"ל (מאמר מרדכי ליום חול פט"ז סע' סה). ומש"כ שי"א שאמר ק"א פעמים, כ"כ במשנ"ב (סי' קיד ס"ק מא) בשם החת"ס. [ודע שאף שעצה זאת של אמירת 'ותן טל ומטר לברכה וכו'" הובאה לדינא בשו"ע וברמ"א (סי' קיד סע' ט) וכן דעת עוד מגדולי הפוסקים, הרי שישנם כמה וכמה מגדולי הפוסקים שפקפקו

**כ. תליית שלט 'ותן ברכה' בשבת או יו"ט לצורך מוצאי שבת או יו"ט** – מותר לתלות (בצורה המותרת בשבת ויו"ט) ביו"ט ראשון פסח שלט 'ותן ברכה' ואין בכך משום הכנה למוצאי יו"ט, וכן כששבת חל בו' או ז' חשון מותר לתלות בשבת שלט 'ותן טל ומטר לברכה' ואין בכך משום הכנה לצורך מוצ"שיי.

**כא. הכנת קריאת מגילת אסתר בשבת לצורך פורים** – נחלקו הפוסקים האם מותר בשבת להכין את קריאת המגילה בטעמיה כך שכשיגיע זמן קריאתה באחד מימות החול יוכל לקרותה כראוי, יש אוסרים ויש מתירים<sup>21</sup>.

**כב. טבילה בשבת לצורך יו"ט** – שבת שחל בערב יום טוב, מותר לטבול בשבת לצורך יום טוב ואין בזה משום הכנה<sup>22</sup>.

**כג. כיוון שעון שבת לצורך חול** – אין לכוון בערב שבת את שעון דוד החשמל (בוילר) שיידלק בשבת כך שיוכל להתקלח מיד בצאת השבת. אמנם אם בכל ימי השבוע השעון מכוון לדלוק בשעה מסוימת על מנת לחמם מים בדוד, אין חיוב לכבותו לפני שבת ומותר לרוחץ במים אלו מיד אחר צאת השבת<sup>23</sup>.

בתועלת עצה זו יעויין שם בט"ז (ס"ק יג), בהגר"א (ס"ק כג), שו"ת הלכות קטנות (ח"א סי' רסג) וע"ע שו"ת שאילת יעבץ (ח"א סו"ס פא) ובגר"ז (שם סע' יא), וכן בקצשו"ע (סי' יט) נמנע מלהביא עצה זו. וממילא לפי שיטתם גם אם אמר צ' פעמים לא מהני ואם מסופק צריך לחזור, ונראה לכאור' לומר לפי"ז שעדיף שלא לעשות עצה זו של אמירת צ' פעמים, שהרי גם אם עשאה לא יצא מן הספק לכל הני פוסקים וממילא מה שלא חוזר אינו מדין שודאי שלא טעה אלא הוא רק מדין סב"ל, אך אם לא יעשה עצה זאת ממילא מוחזק לנו בבירור שלא אמר כדין (עיי"ש בשו"ע סע' ח) ויוכל לחזור מדין ודאי. וכן דעת הגרשו"א זצ"ל (הליכות שלמה פ"ח סע' קו) ובדבר הלכה שם ס"ק לו) שמסיבה זו אין נכון לנהוג כעצה זו לומר צ' פעמים 'ותן טל וכו', ורק לגבי 'משיב הרוח ומוריד הגשם' טוב לעשות כעצה זו שהרי שם בכל מקרה אינו צריך לחזור.]

(כב) שולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א אות ט) וטעמו משום שהתועלת בידיעת ההלכה שהחל ממוצאי שבת או יו"ט צריך לומר 'ותן טל ומטר לברכה' נעשתה כבר בתוך שבת.

(כג) בשו"ת קנה בשם (ח"ב או"ח סו"ס י) אסר להכין בשבת את קריאת המגילה לצורך מוצ"ש, אמנם בספר שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח ס"ק קעח) הביא שהגרשו"ז אוירבעך זצ"ל מתיר זאת וטעמו משום שהתועלת של ידיעת הקיראה בטעמיה מתקיימת כבר בשבת, וכן דעת הגר"מ יאדלר שליט"א שאין בזה כל איסור (עי' בשו"ת ציץ אליעזר חי"ט סי' יד בלשון השאלה).

(כד) שו"ת מנחת שלמה (ח"ב סי' לה סוף סע' יב וע"ע שולחן שלמה סי' רצ אות א).

(כה) בשולחן שלמה (סי' שכו הערה יט) אסר להכין מער"ש שעון שבת שידליק את הבוילר שעתיים לפני צאת השבת כדי שיהיו לו מים חמים בערב, וזאת משני טעמים. הטעם הראשון שנראה כמכין משבת לחול, וכמו שמצאנו ברמ"א (או"ח סי' תרט סע' א) שהביא שי"א שאין להטמין מערב יוה"כ למוצאי יוה"כ ושכן המנהג. והטעם השני משום דהוי שהיה האסורה בשבת (ובדומה למה דאיתא בשו"ע סי' שכג סע' יא לגבי מרחץ "אבל אם לא סתמו נקביו אע"פ שמאליו הוחם בשבת, צריך להמתין לערב בכדי שיעשו לפי שאסור לעשות כן, גזירה שמא יחתה בגחלים").

ובעניי לא זכיתי להבין את טעמי האיסור שכתב בשולחן שלמה, בטעם הראשון יש להקשות דראשית עצם האיסור ביה"כ אינו ברור כ"כ, שהרי השו"ע שם פסק להיתר. ובשעה"צ (ס"ק א) הקשה על חומרת הרמ"א מהגמ' בשבת (יח א) ותירץ דאפשר שמחמירים משום דהוי עשי"ת שמחמירים בהם אפילו בדברים המותרים מדינא. ועוד משום דמחזי כרעבתנותא. והרי בנ"ד אף אם נאמר לחוש לשיטת הרמ"א ודלא כשו"ע הרי לא מיירי בעשי"ת וגם לכאורה לא שייך טעם דרעבתנותא. ועוד שם הרי מיירי במעשה בידיים שמיד שמטמין את התבשיל בערב יוה"כ מועיל מעשהו בפעולת ההטמנה (אלא שזמן האיסור עדיין לא חל), אמנם בנ"ד הרי מיירי בגרמא, שהרי הדוד לא יתחיל לפעול עד למחרת וא"כ לכאורה הוא קל יותר גם מטעם זה (ואף נראה שבנ"ד הוא קל יותר מגרמא רגילה, שהרי בגרמא רגילה האדם פועל בשבת עצמה אלא שהאיסור לא נגרם באופן ישיר ע"י מעשה האדם, אמנם בנ"ד גם עצם מעשה האדם נעשה ביום חול וממילא הוא קל יותר מגרמא רגילה וע"ע בבה"כ סו"ס רסה ד"ה גרם כיבוי).

ובטעם השני שכתב בשולחן שלמה להחמיר משום דהוי שהיה האסורה בשבת, ובשו"ע מבואר דהוי גזירה שמא יחתה בגחלים. וגם זאת לא זכיתי להבין שהרי בדוד החשמלי אין מצבי חום משתנים ואין כל אפשרות לשנות מידת החום וגם לא שייך בו דעיכה של האש וממילא הוי כקש וגבבא שלא שייך בו גזירת שהיה, וראיה לדבר ממה דאיתא במשנה שבת (כ א) "ומאחיזין את האור במדורת בית המוקד ובגבולין כדי שתאחוז האור ברובו רבי יהודה אומר בפחמין כל שהוא". ופרש"י "רבי יהודה אומר – אם היתה מדורת פחמין א"צ להאחיז בהן האור אלא כל שהוא, והיא דולקת והולכת דאין דרכה להיות כבה והולכת וא"צ לחתות בהן". ומשמע מכאן שכל אש שאין דרכה לדעוך לא חיישינן שמא יחתה. והשו"ע (סי' רנה סע' ב) הביא לדברי ר' יהודה "י"א שבפחמין אפילו לא אחז בהם האור אלא כל שהוא, שרי מפני שהם דולקים והולכים" גם בט"ז (ס"ק ב) משמע שפסק לדברי ר' יהודה.

ובאמת מצאנו בפוסקים מס' דוגמאות לסוגי אש שלא שייך בהם חיתוי וממילא דינם כגו"ק אפילו שלא עשה בהם שום פעולת גריפה או קטימה, לדוגמא עי' להגרע"א (סי' שיי"ח סע' ג ס"ק ח) שהביא לדברי הרשב"א דכתב שמוותר להשהות ע"ג תולדת חמה דברים שאסור להשהות ע"ג כירה, וכתב רע"א דנ"ל דה"ה שמוותר ע"ג תולדת האש דכיון שלא שייך בו חיתוי לא גרע מכירה גו"ק וע"ע מש"כ בזה בשו"ת מגדנות אליהו (ח"א סו"ס סב). וע"ע בשו"ת יביע אומר (ח"ו סי' לב) הביא בשם הגר"ג הלוי הורביץ זצ"ל שכל שלא שייך בו שעוצמת האש תדעך לא חיישינן לחיתוי (ולמשל בגז כיון שזרימת הגז גורמת ללהבה קבועה כל הזמן אזי אין חשש שמא יחתה באש). וע"ע בשו"ת שבה"ל (ח"א צ"א) במש"כ לגבי כיסוי האש בכירי גז, וע"ע בשו"ת אג"מ (או"ח א סי' צג ד"ה והנה יש, או"ח ד סי' עד בישול אות כ"ה).

וא"כ בנ"ד שלא רק שאין חשש שהאש תדעך אלא שכלל אין אפשרות להגדיל את מידת החום ממילא לא שייך חשש חיתוי ולא שייך לאסור מטעם שהיה אסורה. [ומה שהחמיר בשו"ת פנים מאירות (סו"ס פד) לגבי ספירט וכ"כ בשו"ת מהרש"ם (ח"ג סי' קסה) ובשו"ת מהר"ם בריסק (ח"ב סי' עו) אינו עניין לנ"ד. וע"ע בשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' נ) ובשו"ת ישכיל עבדי (ח"ג סי' י' סע' ב) ואכמ"ל].

וגם לפי מש"כ אלי בשו"ת דבר חברון (או"ח סי' רלג-רלד) שאין ללמוד מדברי ר' יהודה לעניין מידי דמאכל שיי"ל שבמאכלים חששו יותר והצריכו היכר אף בכה"ג שאין האש עשויה לדעוך, הרי בנ"ד מיירי במים לרחיצה ולא לאכילה וא"כ גם לפי דבריו לא שייך בנ"ד חשש חיתוי.



**כד. סימון טעות בספר ע"מ לתקנו למחר, סימון המקום בספר בו עמד מקריאתו ע"מ שידע מהיכן להמשיך מחר – הלומד בספר ובדרך לימודו מצא בו טעות מותר לו לסמן לעצמו את מקום הטעות על מנת שבמוצ"ש ידע היכן יש לתקן, אמנם אסור להגיה בשבת ספר במטרה למצוא היכן צריך לתקנו. כמו כן מי שסיים ללמוד בספר בשבת, מותר לו לסמן את המקום בו סיים על מנת שידע לאחר השבת מהיכן להמשיך בקריאתו. הטוב ביותר שיסמן ע"י סימניה, ולגבי האפשרות לקפל את דף הספר לסימון או שיעשה סימון בצפורן ע"ג הדף עיין כאן בהערה י.**

ומה שאולי יש להחמיר כאן שהרי בנ"ד המים מתבשלים בפועל בשבת, לענ"ד זה אינו שהרי גם בתבשילים קיי"ל כרמ"א (סי' רנג סע' א) שכל שנתבשל כמאב"ד מבעו"י מותר להשהותו מער"ש ולא אכפת לי במה שהמים ממשיכים להתבשל בשבת. [וגם בדעת השו"ע י"א דס"ל להתיר בזה עי' בשו"ע (רנד סע' ד) ועיי"ש בבהגר"א (ס"ק טז) ובשעה"צ (ס"ק כב) וע"ע במנחת כהן (משמרת שבת שע"ב פ"ה ד"ה ואמנם לענין הלכה וד"ה והנה יש לי) ובשו"ת זכור ליצחק (סי' עד) ואכמ"ל]. וא"כ גם בנ"ד לא אכפת לנו במה שמים מתבשלים בשבת (ומה שבנ"ד אין המים מבושלים מבעו"י בשיעור מאב"ד, אינו עניין לנ"ד שהרי הוא מטעם שמה יחתה, ובנ"ד לא שייך חשש שמה יחתה כמש"כ לעיל).

ושאלתי בעניין זה את הגרש"א שטרן שליט"א והשיב לי שאין נראה לומר שהדבר אסור מדינא, אך למעשה יש להחמיר ולא לכוון לכתחילה בער"ש את שעון הבוילר ע"מ שידלק בשבת (לצורך מוצ"ש). אמנם הוסיף בזה הגרש"א שטרן שליט"א שאם שעון הבוילר נדלק בכל יום מימי החול בשעה קבועה, אין על האדם חיוב לכבותו בער"ש (שלא ידלק בשבת), ומותר במוצ"ש להנות מן המים החמים.

כו) נשאל הרדב"ז (ח"ב סי' תרצ) "הרוצה להגיה ספר אם מותר לקרות בו בשבת כדי שיכיר מקום הצריך הגהה לתקן אותו למחר" והשיב בזה הרדב"ז "דבר זה אסור ולא משום דחיישינן דילמא אתי לכתוב בשבת דבשלמא להטות הנר דבר קל הוא לעשות ולפיכך גזרו אבל להביא הקולמס והדיו לא חיישינן דאתי לאדכורי ובשלמא כשהוא מתכוין לקרות ומצא טעות בספר התירו הפוסקים לרשום הטעות בצפורן כדי לתקנו למחר אבל לקרות לכתחילה להגיה אסור ודמיה להא דאמרינן אסור לאדם לפקוד שדותיו כדי לראות מה הם צריכין וכן אסור לאדם להלך בשבת עד סוף התחום כדי שיהא קרוב לעשות חפציו במוצ"ש ועל כיוצ"ב נאמר ממצוא חפצך וגו' הכא נמי כיון שהוא מכין להגיה ודאי אסור אבל אם הוא מכין לקרות ולהגיה מסתברא שהוא מותר כיון שאין כאן מלאכה גמורה".

ומבואר מדבריו שיש לחלק בתכלית אליה מכוון האדם בקריאתו את הספר, אם תכלית קריאתו ע"מ למצוא את המקומות הצריכים הגהה, הדבר אסור מדין ממצוא חפצך, אמנם אם תכלית קריאתו היא ללמוד ודרך לימודו מצא טעות מותר לו לסמן בצפורן על הדף את הטעות כדי שיזכור לתקנו למחר, ומוסיף הרדב"ז דאם תכלית מעשיו לשני הדברים יחד מסתבר להתיר כי ממצוא חפצך אינו מלאכה (ואעפ"כ הוא איסור חמור), וע"ע בשו"ת קנה בשם (ח"ב או"ח סי' י ס"ק ה) שדייק בדומה לדברינו בלשון הרדב"ז.

ובטעם היתר נראה לבאר ע"פ דברינו לעיל (פ"א ס"ק יב) בשם המהרש"ג דכל שלא יוכל לעשות את אותה תועלת בחול לא נאסר משום הכנה, והרי כאן אם לא יסמן בצפורן סביר שישכח עד מוצ"ש ולא יוכל לסמנו אז. ובשולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א אות ח) הביא לדינו של הרדב"ז וכתב

**כה. החלפת בגדים משבת לחול** – אסור להחליף בגדים בשבת רק מכיון שצריך להיות לבוש בהם במוצ"ש, משום הכנה. אמנם אם החלפת הבגדים אינה רק משום הכנה למוצ"ש מותר הדבר.

לכן אמא הרוצה להלביש את ילדיה בשבת בפיג'מה, והילדים ילכו לישון רק אחר הבדלה, אם בימות החול רגילה גם כן להלביש את הילדים בפיג'מה כשיעור זמן זה קודם שהולכים לישון (והילדים ממשיכים לשחק וכד' כשהם לבושים בפיג'מה) מותר הדבר גם בשבת. אמנם אם מחליפה את בגדיהם לפיג'מה רק בשביל לחסוך טורח במוצ"ש, או מחשש שלא יהיה לה פנאי לזה במוצ"ש, הרי שהדבר אסור משום הכנה לחולכי. כמו"כ חייל שבמוצ"ש עליו לעלות לשמירה, אין לו להחליף למדי עבודה (מדי ב') בשבת לצורך מוצ"שי.

**כו. לישון בשבת ע"מ שיהיה עירני במוצ"ש** – מותר לישון ביום השבת אף אם כוונתו על מנת שיהיה עירני יותר במוצ"ש, אך אסור לומר בפיו שעושה זאת לצורך מוצ"ש, ואפילו אם מטרתו שיהיה בכוחו לעשות במוצ"ש מלאכה שעשייתה היא מצווה (ולעניין אמירה

כטעמנו הנ"ל, וכתב עוד טעם והוא שהתיקון כאן הוא מיד במה שיודע שיש כאן טעות, וכ"כ בקנה בשם (שם) שאם מטרתו גם ללמוד עכשיו מותר.

בשו"ת רבבות אפרים (או"ח סי' רכג ס"ק יא) דן אם מותר בשבת בסוף קריאתו בספר לסמן היכן הוא נמצא (ע"מ שידע אחר שבת מהיכן להמשיך קריאתו) וכתב שהדבר מותר.

והנה בשאלה אם מותר לעשות סימון בצפורן ע"ג הספר כבר האריכו הפוסקים רו"א, יש אוסרים ויש מתירים ועי' בזה בטור ושו"ע (סי' שמ ס"ע ה), דרכ"מ (שם ס"ק א), משנ"ב (שם), בהל"כ (שם ד"ה לרשם), כה"ח (שם ס"ק נא) וחזו"ע (שבת ח"ה ע"מ קסח-קעא).

ובדבר אם בספרי קודש מותר לסמן את המקום אליו הגיע ע"י קיפול הדף או שיש בזה משום ביזיון לספרי הקודש (ויהיה אסור גם בימי החול), הנה הגרשז"א זצ"ל (נדפסה תשובתו בשו"ת אבני ישפה ח"א סו"ס רג) כתב שנראה להקל בזה אם אין הספר מתקלקל ע"י כך. וכן העידו בפני על מו"ר הגר"א שפירא זצ"ל שהיה מקל בזה. ובספר גנזי הקודש (פ"ג ס"ק כ) הביא שגם הגריש"א זצ"ל והגרא"מ שך זצ"ל הקלו בזה ומאידך הביא שהחזו"א היה מחמיר בזה. ובשו"ת רבבות אפרים (שם) דן ג"כ בזה והביא שם שהגר"י פורת זצ"ל והגר"י נויבירט שליט"א כתבו לו לאסור בזה ואילו הגר"י זילבר זצ"ל צידד להתיר בזה אם מקפיד לקפל במקום שהנייר חלק ולא במקום האותיות. וסיים שם ברבבות אפרים שהטוב ביותר שישים נייר בתוך הספר כסימניה (ובשבת יש להקפיד לקחת לצורך הסימון נייר שאינו מוקצה, ועי' מש"כ בזה בס"ד בחיבורינו 'אות היא לעולם-מוקצה' פ"ה ס"ק ו ואכמ"ל).

כז) שו"ת אגר"מ (או"ח ד סי' קה ס"ק ג), ועיי"ש שדן במקרה שבגדי הילדים התלכלכו עד שטוב בכל מקרה להורידם מהילדים האם יהיה מותר הדבר כבר להלבישם בפיג'מה (אפילו אם אינו בשעה שרגילה בד"כ להלביש את הילדים בפיג'מה).

כח) כ"כ בשו"ת דבר חברון (או"ח סי' ערב) ועיי"ש שכתב שהעצה בזה שיקדימו להתפלל ערבית לפני זמן צאת השבת ואז מיד בצאת השבת יוכל להחליף מדים.

שהולך לישון לצורך עשיית דבר מצווה במוצ"ש כשאינה כרוכה במלאכה עי' בהערה)יט.

**כז. סידור הסידורים בשבת לצורך ערבית של מוצ"ש** – אסור לאסוף ולסדר את הסידורים והספרים בבהכ"ס כשברור שלא ישתמש בהם עוד בשבת (וכגון שמסדר הסידורים סמוך מאוד לתפילת ערבית של מוצ"ש), אמנם אם ישנה אפשרות שישתמשו בספרים או בסידורים בשבת, מותר יהיה לסדרם (ויש להזהר מאיסור בורר). כמו כן מותר בשבת להחזיר ספר באופן סתמי למקומו אחר השימוש בו, אפילו אם יודע בברור שלא ישתמש בו עוד בשבת<sup>ל</sup>.

**כח. טלטול חפצים שאינו צריך להם לשבת אך מטלטלם לצורך סידור הבית** – חפצים שאינם מוקצה והם מונחים בבית בצורה שאינה מסודרת מותר בשבת לסדרם ולהניחם במקומם אפילו אם לא יצטרך להם בשבת ואין בזה משום הכנה משבת לחול<sup>לא</sup>.

כט) כתב בספר חסידים (סי' רסו) "בשבת לא יאמר אדם נישן כדי שנעשה מלאכתנו במוצ"ש שאסור לומר למחר אעשה ואפילו חפץ לכתוב תורה מפני שמראה מה שישן ונח בשבת שעושה בשביל החול אלא יאמר ננוח כי שבת היום". ודברי הספר חסידים הובאו לדינא במג"א (סי' רצ), גר"ז (שם סע' ו), משנ"ב (שם ס"ק ד) וכה"ח (שם ס"ק ז). וע"ע בשו"ת קנה בשם (ח"ב או"ח סי' י) שהביא שהמנחת שבת כתב לאסור גם את עצם השינה לצורך מוצ"ש, והקנה בשם האריך בזה ודחה לדברי המנחת שבת וכתב (סוף ס"ק ד וריש ס"ק ז) שעצם השינה לצורך מוצ"ש ודאי מותרת. בספר שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח ס"ק קעז) כתב שנראה שהדבר אסור אפילו אם מה שרצונו להיות ערני במוצ"ש הוא לצורך עשיית מצווה במוצ"ש כגון ללמוד תורה וכד'. אמנם בשו"ת באר משה (ח"ו סי' קה ובהשמטות לסי' זה) כתב שרק אם עשיית המצוה כרוכה במלאכה האסורה בשבת אסור לומר זאת, ולכן יהיה אסור לומר שהולך לישון בשבת ע"מ שיוכל לכתוב דברי תורה במוצ"ש, אך לומר שהולך לישון ע"מ שיוכל ללמוד תורה" במוצ"ש מותר. וע"ע בשו"ת אז נדברו (חי"ב סי' נג ס"ק ז) ובשו"ת בצל החכמה (ח"ד ריש סי' קלח).

ל) עי' שו"ת מחזה אליהו (סי' נט אות א) ובמנוחת אהבה (פי"א סע' ג) וע"ע מה שהבאנו בזה לעיל (פ"א סע' ט ובהערות שם).

לא) הרמ"א (סי' תרסז סע' א) כתב לגבי סיום חג הסוכות והמעבר לשמיני עצרת "ואסור להכין ביו"ט לצורך ליל יו"ט, ולכן אסור להעמיד השלחנות והספסלים בבית לצורך הלילה, דהוי הכנה". וכתב הפרמ"ג (א"א ס"ק ג) שאם מעמיד השולחנות בבית כדי שלא יראה הבית כחורבה מותר דהוי כבוד יו"ט. וכ"כ במשנ"ב (ס"ק ו) "הסכימו האחרונים דדוקא לסדרן (דהיינו להניח הטבלא על הרגלים) אסור אבל להביאן מהסוכה לבית מותר ואם צריך אותם לצורך היום וכן אם צריך לסדר אותם שלא יראה הבית כחורבה מותר לסדר אותם". ומבואר מדברי המשנ"ב שאם מטלטל את החפצים (שאינן איסור מוקצה בטילטולם) לצורך סידור הבית הדבר מותר ואפילו שא"צ להשתמש בהם בשבת. וכ"כ במנוחת אהבה (שם).

[לכאורה יש להקשות על מה שהתירו להביא מהסוכה, והרי לעיל (סע' י) הבאנו שאסור לטלטל משבת לצורך מוצ"ש. ונראה לתרץ ע"פ מש"כ בערוה"ש (סי' תקסז סע' ב) שדווקא מה שא"א לעשותו בלילה התירו לעשותו מבעו"י (והיינו שא"א להביא בחשכת הלילה את השולחנות מהסוכה לבית, אך להעמיד את השולחנות בתוך הבית אפשר גם בלילה כיון שהבית מואר ולכן

**כט. טלטול חפצים בשבת לצורך שמירתם ע"מ שיוכל להשתמש בהם בחול** – חפץ הנמצא במקום שעלול להיזק או להיגנב וכד' ואין בכוונתו להשתמש בו בשבת, מותר בשבת לטלטלו ממקום זה למקום שמור ואין בזה משום הכנה משבת לחול (ובתנאי שבמעשה הטלטול אינו עובר על איסור מוקצה) ל"ב.

לכן מותר בשבת להכניס לביתו כביסה יבשה התלויה על החבל, אם חושש שבקרוב ירד גשם והכביסה תרטב (ובלבד שיזהר מאיסור מוקצה) ל"ג.

כמו כן מותר לכסות בשבת שק מלט או לבנים העומדים לבנין כדי לשומרו מהגשם ל"ד.

**ל. לימוד בשבת לצורך בחינה בימות החול** – מותר ללמוד בשבת לבחינה בלימודי קודש שתתקיים בימות החול ואין משום הכנה משבת לחול (ולגבי לימוד בשבת לבחינה בלימודי חול נראה לאסור ועיין בהערה ל"ה).

(הדבר אסור), והוא כעין מה שהבאנו לעיל (פ"א ס"ק יב) מהמהרש"ג, וע"ע במשנ"ב (תוס' ס"ק ה) שאם אפשר לעשותו בלילה אך בדוחק יש להתיר ע"י שינוי ושיביאו מבעור"י. עוד נלענ"ד לדמותו למה שהבאנו לעיל (ס"ק א) לגבי סידור המיטות בשבת כשהן נמצאות במקום שבני הבית משתמשים בו ואינו מכבוד שבת שיהיו כך, והבאנו שדעת רוב הפוסקים להתיר בזה ודלא כבאר שבע. וכן משמע בבהגר"א (סי' תקסז ס"ק ד) שדינינו שווה לדין הצעת המיטה. וכן מצאתי בשו"ת באר משה (ח"א סי' כה ס"ק ד) שכתב ג"כ להשוות דינינו לדין סידור המיטות הנ"ל. וע"ע בשו"ת מחזה אליהו (סי' נט אות ב) במש"כ לגבי איסוף צעצועים כשאין לו עוד צורך להשתמש בחדר זה בשבת.]

(לב) נלענ"ד הדבר פשוט להתיר כמו שמצאנו שמותר לטלטל כלי שמלאכתו להיתר מחמה לצל (עי' שו"ע סי' שח סע' ד) ולא הצריכו שישתמש בו במהלך השבת. וביאור הדברים נראה ע"פ מש"כ לעיל (פ"א ס"ק יב) בשם המהרש"ג שכל שאם לא יעשה בשבת לא יוכל לעשותו בחול לא נאסר משום הכנה א"כ ה"ה לכאן שאם לא יטלטל הכלי יפסד וכד'. כמו"כ נראה לציין למש"כ לעיל (פ"א סע' ו) להתיר טירחה מועטת לצורך חול אם הדבר יהיה ראוי לשימוש כבר בשבת עיי"ש. ובאמת כתב הגרשז"א זצ"ל (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לה ס"ק יב אות ב), שולחן שלמה ח"ג סי' שלח אות ו) שמותר לטלטל חפצים בשבת ע"מ לשומרם מהפסד למרות שאין בכוונתו להשתמש בהם במהלך השבת, דיש להתיר טורח מועט ע"מ למנוע הפסד, ולכן מותר להכניס בגד של חול מהחוץ לתוך הבית כדי שלא יגנב. גם בשו"ת שרגא המאיר (ח"ה סי' סז, ח"ו סי' נד ס"ק י) כתב להתיר לטלטל החפצים ע"מ שלא ייזקו משום דהוי טירחא מועטת למניעת הפסד ומשום שהוי צורך השבת שלא ייזק בשבת.

(ג) ע"פ הנ"ל בהערה הקודמת וכ"כ להתיר בזה בשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' צא) ובשו"ת מחזה אליהו (סי' נה אות ב).

(ד) ע"פ הנ"ל וכ"כ בהדיא במנוחת אהבה (פי"א סע' י).

(ה) בשולחן שלמה (סי' רצ ס"ק א) ובשמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' צב) התיר ללמוד לבחינה בלימודי קודש שתתקיים בימי החול, וטעמו שעצם התועלת של ידיעת התורה מחמת לימודו נעשית כבר עכשיו, והוא כעין מש"כ לעיל (פ"א סע' ב) שכל שיש בו תועלת לשבת וימות החול יחד אין בו איסור הכנה. אלא שהגרשז"א זצ"ל הסתפק שם בלימוד לבחינה בלימודי חול

**לא. הכנת שיעור בשבת לצורך ימות החול** – מותר להכין בשבת שיעור שאותו יעביר ביום חול ואין בזה משום הכנה משבת לחולי.

**לב. גלילת ספר תורה בשבת לצורך קריאתו בחול** – אין לגלול בשבת את ספר התורה לצורך קריאה אחרת שתחול באחד מימות החול (כגון שבאחד מימות החול שאחרי

שתתקיים בימי החול ואין כוונת הלומד בשביל להוסיף ידע עכשיו אלא רק כדי להצליח בבחינה שאולי יש בזה משום הכנה מקודש לחול. ובשמירת שבת כהלכתה (שם ס"ק ר"ט) אחר שהביא לספיקו של הגרשז"א העיר בזה "אמנם ודאי האדם צריך לדעת כי יום שבת קודש מיועד לתורת ה' תמימה".

[ונלענ"ד לעורר בזה שעצם ההיתר ללמוד לימודי חול בשבת אינו פשוט כלל דהנה כתב הרמב"ם (פיה"מ שבת פכ"ג מ"ב) "טעם מה שאסרו למנות מן הכתב גזירה שמא יקרא אגרת שלום בשבת והוא אסור כי לבד ספרי הנבואות או פירושיהם אסור לקרות בשבת או ביו"ט ואפילו היה אותו הספר בחכמה מן החכמות". וביאר הערוה"ש את דבריו (סי' שז סע' יא) דכיון שהשבת קודש אין לנו לעסוק בה אלא בדברים שבקדושה, והביא סמך לדבר מדברי הירושלמי שאומר שלא נתנו שבתות ויו"ט אלא לאכילה ושתיה ולעסוק בתורה. וכדברי הרמב"ם נראה גם ברז"ה (שבת מג א ד"ה והא דאמר) ובר"ן (שבת ריש מג ב) וע"ע בשו"ת זכר יהוסף (או"ח ריש סי' קכ) שהביא ראיות לדברי הרמב"ם מכמה וכמה מקומות בדברי חז"ל. לעומת זאת מצאנו שכתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' תשעב) "השיב עוד שמותר בשבת להביט באשטורל"ב דכלי הוא. וכל כלי מותר לצורך גופו ואפילו כלי שמלאכתו לאסור. וכל שכן שאין אלא כאחד מספרי החכמה. דמה הפרש יש בין כתוב רשום בלוחות נחשת בעט ברזל לכתוב בספר...". וכ"כ באגור (סי' תקח) עיי"ש.

וכתב השו"ע (סי' שז סע' יז) "אסור ללמוד בשבת ויו"ט זולת בד"ת ואפילו בספרי חכמות אסור, ויש מי שמתיר וע"פ סברתו מותר להביט באצטורל"ב בשבת". ומשמעות פסק השו"ע כדעת הרמב"ם לאסור וכ"כ בכה"ח (ס"ק קכב) דדעת מרן לאסור ושכן הלכה וכ"כ בס' מנוחת אהבה (פ"י סע' לה). אמנם בבהגר"א (סי' שח ס"ק צד\*) כתב שנראה לפסוק כרשב"א, ובמשנ"ב (סי' שז ס"ק סה) כתב שנוהגין להקל אלא שהביא אח"כ מהא"ר שכתב שליר"ש ראוי להחמיר בזה ולחוש לדעת הרמב"ם והר"ן. וע"ע בערוה"ש (שם) שרצה לבאר שאין מחלוקת בין הרמב"ם לרשב"א עיי"ש. והיוצא מהנ"ל דלדעת השו"ע והפוסקים הספרדים נראה שהדבר אסור מדינא ואף לדעת הפוסקים האשכנזים ראוי להחמיר בדבר, וממילא כ"ש שנוכח הדבר כאשר מצטרף חשש של הכנה מקודש לחול וכנ"ל. וע"ע בשו"ת מהר"ץ חיות (ח"א סי' יב) ושו"ת מלמד להועיל (ח"א סי' נח). [בספר מנוחת אהבה (פ"א סע' טז) כתב שמותר ללמוד בשבת לצורך הצלחה בבחינה בימות החול ואף מותר בפירוש שלומד שלומד לצורך זה, וטעמו "הואיל והצלחה בבחינה אינה צורך חול" אלא תעודת כבוד והוכחה על ידיעת חומר לימוד מסויים ואין בזה שום זלזול בכבוד שבת כשמפרש כוונתו בפיו". ומשמע ממנו דלדעת המתירים ללמוד לימודי חול בשבת ג"כ שייך טעם זה, ולענ"ד לעיתים אין שייך טעם זה וכגון שלומד לבחינה לצורך תעודה הנדרשת ע"מ שיוכל לעבוד במקצוע מסוים שאז אינה רק בבחינת 'תעודת כבוד והוכחה' אלא היא צורך מובהק עבור עסקיו ופרנסתו.

לו) כ"כ בשולחן שלמה (סי' רצ אות א) ולגבי הכנת שיעור של לימודי חול עיי' מש"כ לעיל (ס"ק לה).

שבת חל ר"ח או יו"ט), אמנם יש להתיר זאת אם אחר שגללו בשבת למקום הדרוש לו, קרא מספר התורה מספר פסוקים (לגבי גלילת הספר מיו"ט לשבת עיין בהערה)זי.

**לג. הזמנת חברו בשבת לסעודה שעורך בימות החול** – מותר בשבת להזמין את חברו לסעודה שהוא עורך בימות החול"ה.

**לד. לבישת בגדים נקיים בשבת ע"מ להכניס לצורך תשעת הימים או שבוע שחל בו** – מי שלא הכין מספיק בגדים מלפני ר"ח אב (ולמנהג הספרדים לפני שבוע שחל בו ט' באב) אסור לו במהלך שבת חזון להחליף כל כמה זמן בגדים ע"מ שיהיו מוכנים עבורו להמשך השבוע. אמנם מותר לו כשקם בשבת בבוקר משנתו ללבוש בגדים אחרים נקיים במקום מה שלבש בליל שבת, וכן בצהריים לפשוט את בגדיו וללכת לישון זמן מה, ואחר שקם משנתו ללבוש שוב בגדים נקיים אחרים. וטוב אם כשפושט את בגדיו לפני שנתו לא יניחם בין הבגדים הנקיים (אלא ישאירם היכן שמשאיר בדרך כלל את בגדיו כשפושטם

(לז) כתוב במהרי"ל (סדר תפילת יו"ט סע' ו) "שאלו את פי מהר"י סג"ל אם לחפש בשבת הסדר לקרותו למחר ביו"ט, ואמר אין שבת מכין ליו"ט, ויחפשו במוצאי שבת אחר סיום התפלה". ודברי המהרי"ל הובאו להלכה במג"א (סי' תרסז ס"ק ג), א"ר (שם ס"ק ה), שע"ת (שם ס"ק א), משנ"ב (ס"ק ה) ועוד.

ובערוה"ש (סי' תרסז סע' ב) אחר שהביא לדברי המהרי"ל כתב "נ"ל דאם אומר שם איזה פסוקים בתורה הוי כלימוד לשעתו ולא מקרי הכנה". וכ"כ בספר שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח ס"ק קעא). [ול"צ על ספר מנו"א (ח"א פי"א סע' ט) שכתב "זאם קורא בו עד מקום הקריאה בימי החול, מותר לגוללו אע"פ שעיקר כוונתו להעמידו במקום שיקראו בו בימי החול" וציין שמקור דבריו הוא בדברי הערוה"ש הנ"ל. ולא זכיתי להבין כיצד למד זאת מדברי הערוה"ש, והרי הערוה"ש התיר לגלול למקום שרוצה כדרכו ורק הצריך שאחר שגלל לשם יקרא שם איזה פסוקים, אך להצריך לקרוא בס"ת עד מקום הצריך לו, לא אמר הערוה"ש. והרי לפי המנו"א אם קראו בשבת בספר בראשית ובאמצע השבוע חל ר"ח וצריך לקרוא פרשת ר"ח בפרשת פנחס, יהיה מוטל עליו לקרוא בס"ת מבראשית עד פנחס, וצ"ע בהבנת דברי המנו"א.]

[ולגבי גלילת ס"ת מיו"ט לשבת, מצאנו מחלוקת בין המג"א (שם) שכתב "וגם במהרי"ל אוסר לחפש הס"ת משבת ליו"ט משום הכנה". לעומת זאת הא"ר (שם) כתב "ובמהרי"ל אוסר לחפש הס"ת מיו"ט לשבת אפילו משום הכנה". ובלשון המהרי"ל שלפנינו איתא כהמג"א שמיירי בהכנה משבת ליו"ט.

ואמנם בשע"ת (שם) הביא בשם המחזיק ברכה דלדינא אין בזה נפק"מ ויש להזהר בשנייהם. אלא שבהגהות רע"א (שם ס"ק א) כתב שלשיתו שעירוב תבשילין מתיר גם דברים שאינם מצרכי אכילה ה"ה שהעירוב תבשילין מתיר לגלול הס"ת מיו"ט לשבת (אלא שהקשה שם על המג"א שהרי הוא עצמו ס"ל שהעירוב מועיל רק לצרכי סעודה). ורע"א ציין בסוף דבריו למש"כ בהלכות שבת (סי' שב ס"ק ג) שם דן לגבי הצעת המיטות מיו"ט לשבת ושם אף נטה הגרע"א לומר שיהיה מותר אפילו ללא עירוב תבשילין. וע"ע במשנ"ב (שם) ובשע"ת (סי' תרסז ס"ק ז).

(לח) שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סוף סע' צא) ועיי"ש (ס"ק ריט) שנסתפק אם מותר בשבת למסור לו הזמנה כתובה.

בליל שבת ובכוונתו ללבושם שוב בבוקר) לט.

**לה. לאכול הרבה בסעודה שלישית של שבת שחלה בערב ט' באב** – שבת שחלה בערב תשעה באב מותר לאדם לאכול בסעודה שלישית יותר ממה שרגיל לאכול בד"כ בסעודה שלישית (וזאת אפילו שכוונתו לקל עליו את הצום) ואין בזה משום הכנה משבת לחול<sup>מ</sup>.

(לט) כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ד או"ח סו"ס כט) "...מיהו אם לא לבשו אותה קודם שבת זה ונזכרו ביום שבת חזון נראה דאסור ללבוש הכתונת הזאת ביום שבת עצמו ב' וג' שעות ולפשוט אותה להצניע לימות החול הנז' שנראה כמכין משבת לחול דהרי עתה אין לו צורך בזה ורק הוא לובשה בשביל שיוכל ללבוש בימות החול ולכן אין לובש אותה עתה כי אם ב' שעות ופושטה והתקנה לזה שאה"נ יחליף בשבת הכתונת שלו וילבוש הכתונת המכובסת ונשאר עליו זו הכתונת כל השבת וגם בימי החול ואז בתוך השבוע יחליפו זו וילבוש אותה הכתונת שלבש בתחילת השבת ופשט אותה בשבת כי זו עודנה נקייה היא...". וכדבריו אלה כתב גם בבא"ח (שנה א דברים סע' ו) אלא ששם כתב שדי שילבש את הבגד שעה א' ולא הצריך ב' או ג' שעות). ומבואר מדבריו שאסור ללבוש בגד בשבת לזמן מה במטרה שהבגד לא יחשב מכובס משום שיש בדבר משום הכנה מקודש לחול, ואפילו שעושה זאת לצורך מצוה וכן שבפועל משתמש בבגד בשבת אין בזה בכדי להתיר את פעולת הלבשה הנ"ל. [ואולי יש לבאר שהרבפ"ע ס"ל שעצם השימוש בשבת לא מפקיע מהדבר את איסור ההכנה משבת לחול, אלא דווקא אם ההנאה תהיה בשבת, וס"ל לרבפ"ע שלבישה של ב' או ג' שעות לא נחשבת הנאה, ורק לבישה "שנשאר עליו זו הכתונת כל השבת" נחשבת הנאה בעצם יום השבת. וע"ע במנוחת אהבה (פי"א ס"ק 41) מש"כ בביאור דברי הרבפ"ע].

בשמירת שבת כהלכתה (פכ"ח סע' פד) ובשולחן שלמה (ח"א סי' רצ אות א ס"ק ג) כתבו ג"כ בדומה להצעתו של הרבפ"ע שבבוקר יום השבת לא ילבש את הבגדים שלבש בליל שבת אלא ילבש בגדים אחרים, ואף הוסיף השולחן שלמה שלא ישים בליל שבת אחר שפושט את בגדיו, את בגדיו אלו בין הבגדים הנקיים המיועדים להמשך השבוע.

ובשו"ת יחו"ד (ח"א סי' לט) כתב ג"כ כדברי הרבפ"ע שאין ללבוש בשבת בגדים לזמן קצר ע"מ להכניסם אך יכול להחליף בשבת בבוקר בגדים אחרים ממה שלבש בליל שבת, אלא שהוסיף שם שגם ע"פ הרבפ"ע יש להתיר שיפשוט הבגדים שלבש בבוקר וילך לישון מעט שנת צהרים, וכשיקום ילבוש בגדים אחרים מכובסים וישאר עמהם עד צאת השבת. וכדברי היחו"ד הנ"ל כתבו גם בשו"ת בצל החכמה (ח"ד ריש סי' קלח), שו"ת באר משה (ח"ו השמטות לסי' קה) ובמנוחת אהבה (פי"א סע' יג), ועיי"ש בבצלה"ח ובבאר משה שחלקו אם מותר לאדם לומר לאשתו "תני לי כתונת אחרת כי את זאת שלבשתי בכניסת השבת אני רוצה להשאיר לט' המים" וע"ע בזה בשמירת שבת כהלכתה (שם ס"ק קפו).

(מ) שמירת שבת כהלכתה (מהד"ג פכ"ח סע' פה).

## רשימת הפרסומים התורניים שיצאו עד כה ע"י בית מדרש גבעת אסף

### קובץ תורני 'בעלי אסופות'

קובץ שנתי למאמרים תורניים בהלכה שנכתבו ע"י חברי בית המדרש בתוספת מכתבים תשובות ומאמרים מרבנים נוספים.

**קובץ תש"ע:** מאמרים בעניין שימוש בדוד שמש בשבת, שימוש בסיר לבישול איטי בשבת, בישול בדבר גוש בשבת ועוד.

**קובץ תשע"א:** כולל מאמרים בעניין החזרת זרם החשמל בראש השנה, דחיית מילה משבת, האם שבת הותרה או דחווה במקום פקו"נ ועוד. בנוסף התפרסמו בקובץ גנוזות מהגרא"צ פרלמוטר זצ"ל, הגר"י קאפח זצ"ל והגר"נ רוזנטל זצ"ל.

**קובץ תשע"ב:** כולל מאמרים בעניין עדיפות תפילת ותיקין ע"פ תפילה ברוב עם, שמיעת מוזיקה בספירת העומר, תקיעת שופר בשופר מעובד, חובת הרופא לרפאות וחובה החולה להתרפאות, דין ספק שניתן לבררו ועוד.

### סדרת 'אות היא לעולם' הלכות שבת

סדרת חוברות בהלכות שבת שנכתבו ע"י ראש בית המדרש הרב ג'ורא ברנר. הסדרה מתייחדת בהסברת יסודות הנושאים בצורה בהירה השווה לכל נפש, ובנוסף הרחבות והוספות למצויים בסוגיות ומעוניינים להעמיק בהם, וכן תוספת של פרטי הלכות בכל אחד מהנושאים.  
עד כה יצאו לאור:

**חימום מאכלים בשבת**

**הלכות רפואה בשבת**

**מלאכת בורר**

**הלכות מוקצה**

**דיני הכנה משבת לחול**

לרכישת הפרסומים, וכן למשלוח תגובות למערכת ניתן לפנות ל:

**בית מדרש גבעת אסף**

ת.ד. 311 בית אל מיקוד 90631

טלפון: 054-8189882 (תא קולי)

פקס: 153-547888645

דוא"ל: [bm.gasaf@gmail.com](mailto:bm.gasaf@gmail.com)